

ΔΗΜΟΚΡΕΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
- ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ -

ΔΗΜΟΚΡΕΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΡΑΚΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: "Το τραπεζικό ενέχυρο (Ν.Δ 17.7/13.8.1923) και η παρέκκλιση του από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα".

Αλέξανδρος Απ. Βυτανιώτης - ΑΜ 2403
ΠΜΣ - Τομέας Ιδιωτικού Δικαίου

Επιβλέπων Καθηγητής:

κ. Κ. Παναγόπουλος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.- Εισαγωγή.....	σελ. 3
-------------------	--------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΕΝΕΧΥΡΟ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΚ (1248 ΑΚ)

1.- Εισαγωγή	σελ. 7
2.- Αντικείμενο του ενεχύρου απαίτησης	σελ. 9
3.- Σύσταση ενεχύρου απαίτησης	σελ. 10
4.- Είσπραξη της απαίτησης που έχει ενεχυραστεί	σελ. 13
5.- Η Νομική θέση των εμπλεκόμενων μερών	σελ. 20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΤΟ ΕΝΕΧΥΡΟ ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΗΣ 17.7/13.8.1923

1.- Εισαγωγή	σελ. 23
2.- Σύσταση Ενεχύρου κατά το Ν.Δ της 17.7/13.8.1923.....	σελ. 25
3.- Η παρέκκλιση των διατάξεων του Ν.Δ. από τις διατάξεις του ΑΚ.	σελ. 27
4.- Η αντιμετώπιση του τραπεζικού ενεχύρου του άρθρου 39 του ν.δ. 17.7/13.8.1923 από τη νομολογία	σελ. 41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

1.- Επίλογος	σελ. 50
--------------------	---------

<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	σελ. 52
---------------------------	---------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ - ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

1.- Εισαγωγή.

Ι. Η παροχή πίστωσης ή πίστης είναι τόσο διαδεδομένη στις συναλλαγές και ο ρόλος της στην οικονομική ανάπτυξη – από τον τομέα των παραγωγικών επενδύσεων μέχρι την κάλυψη των καταναλωτικών αναγκών – τόσο καθοριστικός, ώστε να μπορεί να ειπωθεί χωρίς υπερβολή ότι αποτελεί την κινητήρια δύναμη της σύγχρονης συναλλακτικής οικονομίας.¹

Ως πίστωση (ή πίστη) μπορούμε να προσδιορίσουμε την προσωρινή ενίσχυση από ένα πρόσωπο (πιστοδότη) της αγοραστικής δύναμης ενός άλλου προσώπου (πιστολήπτη ή πιστούχου), ενίσχυση η οποία επιτυγχάνεται άλλοτε άμεσα, με την απευθείας παραχώρηση αγοραστικής δύναμης στον πιστολήπτη (άμεση πίστωση: η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ή του ιδιώτη κυρίως από τις τράπεζες και τα άλλα πιστωτικά ιδρύματα με τη μορφή δανείου ή ανοίγματος πίστωσης), και άλλοτε έμμεσα, με την αύξηση της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστολήπτη χωρίς την άμεση παραχώρηση αγοραστικής δύναμης (έμμεση πίστωση).²

Προς εξασφάλιση λοιπόν της πίστωσης που χορηγείται από τον δανειστή προς τον οφειλέτη, έχει θεσμοθετηθεί ένα σύστημα εμπράγματων ασφαλειών. Ο ΑΚ αναγνωρίζει δύο είδη δικαιωμάτων εμπράγματης ασφάλειας: το ενέχυρο με αντικείμενο κινητό πράγμα ή δικαίωμα περιουσιακό και την υποθήκη με αντικείμενο ακίνητο ή επικαρπία ακινήτου³.

Το ενέχυρο (ΑΚ 1209 επ.) είναι εμπράγματο δικαίωμα που συστήνεται σε ξένο κινητό πράγμα για την εξασφάλιση απαίτησης με την προνομιακή ικανοποίηση του δανειστή από το πράγμα. (συγκεκριμένα από την αξία ενός κινητού πράγματος), ενώ ανάλογο με το ενέχυρο σε πράγμα, είναι και η σύσταση ενεχύρου σε δικαίωμα, εφόσον αυτό είναι μεταβιβάσιμο (ΑΚ 1247). Όπως ο κύριος του πράγματος έτσι και ο κύριος περιουσιακού δικαιώματος, παρέχει στον ενεχυρούχο δανειστή την εξουσία αξιοποίησης του δικαιώματος,

¹ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΑΠ., Εμπράγματο Δίκαιο, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2010, σελ. 999, § 83.Ι.1

² Βλ. ανωτέρω, σελ. 999, § 83.Ι.2

³ ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ Ι.Σ., Εμπράγματο Δίκαιο τ.Γ' (προστασία κυριότητας, δουλείες, ενέχυρο, υποθήκη), Εκδόσεις, ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2001, σελ. 57, 222α

προς σκοπό προνομιακής ικανοποίησης της ασφαλιζόμενης απαίτησης.⁴ Ανάμεσα δε στα δικαιώματα που είναι επιδεκτικά σύστασης ενεχύρου, ο Αστικός Κώδικας μνημονεύει ειδικά την περίπτωση σύστασης ενεχύρου απαίτησης (ΑΚ 1248), λόγω της σπουδαιότητας που έχει αποκτήσει στην συναλλακτική πρακτική και στην σύγχρονη οικονομία. Αντίστοιχα, η υποθήκη (ΑΚ 1257 επ.) είναι εμπράγματο δικαίωμα που συστήνεται σε ξένο ακίνητο πράγμα για την εξασφάλιση απαίτησης με την προνομιακή ικανοποίηση του δανειστή από το ακίνητο πράγμα. Αμφότερα τα δικαιώματα είναι δικαιώματα αξίας, ήτοι ο δικαιούχος ωφελείται από την οικονομική αξία του πράγματος, παρεπόμενα με κύριο δικαίωμα την ασφαλιζόμενη απαίτηση και περιορισμένα, σε αντιδιαστολή με την κυριότητα η οποία παρέχει στον κύριο του πράγματος καθολική εξουσία⁵.

II. Η ξεχωριστή θέση που διαφύλαξε ο Αστικός Κώδικας για την παροχή ασφάλειας επί απαιτήσεων, αλλά και η σύγχρονες οικονομικές πρακτικές, έχουν ως αποτέλεσμα την ανάδειξη της παροχής ασφάλειας επί απαιτήσεων, ως σημαντικό οικονομικό μέσο πίστωση προκειμένου να επιτευχθεί η χρηματοδότηση των ιδιωτών και των επιχειρήσεων. Η σημαντική δε χρήση της στην πράξη, κυρίως σε αυτό το πλαίσιο, έχει αναδείξει ταυτόχρονα και σημαντικά ζητήματα και αδυναμίες κατά τη λειτουργία της ως θεσμού. Ένα σημαντικότατο ζήτημα που γεννάται αφορά κατά κύριο λόγο στην ουσιαστική και αποτελεσματική προστασία του δανειστή, στον οποίο δίδεται η απαίτηση ως ασφάλεια, τόσο απέναντι στον οφειλέτη, αλλά και απέναντι στους τρίτους.

Γενικά, το σύστημα της Πολιτικής Δικονομίας, ως προς τη δυνατότητα ικανοποίησης μιας νόμιμης χρηματικής απαίτησης, καθιερώνει την αρχή ότι όλη εν γένει η περιουσία του οφειλέτη, με ρητή εξαίρεση τα ακατάσχετα, καθίσταται υπέγγυα, στα χέρια οποιουδήποτε και αν βρίσκεται για να υπαχθεί σε αναγκαστική εκτέλεση με κατάσχεση και πλειστηριασμό ή προκειμένου για ακίνητα και επιχειρήσεις, σε αναγκαστική διαχείριση, με σκοπό να επιτευχθεί κατά το δυνατόν η εξόφληση του χρέους. Για το σκοπό αυτό έχουν θεσπισθεί

⁴ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008, σελ.517

⁵ ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ Ι.Σ., Εμπράγματο Δίκαιο τ.Γ' (προστασία κυριότητας, δουλείες, ενέχυρο, υποθήκη), Εκδόσεις, ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2001, σελ. 57,

και άλλες δικονομικές διατάξεις που συνεπικουρούν τον δανειστή ακόμα και σε προσωρινό στάδιο (πχ οι διατάξεις για συντηρητική κατάσχεση κλπ), ώστε να αποτραπεί κατά το δυνατόν ο κίνδυνος απώλειας ή απόκρυψης της περιουσίας του οφειλέτη.

Ο κίνδυνος ωστόσο, να μην ικανοποιηθεί τελικά ο δανειστής υφίσταται και μάλιστα παραμένει αρκετά υπολογίσιμος για τα συμφέροντά του και ο οποίος δεν εξαρτάται μόνο από την τυχόν κακόπιστη συμπεριφορά του οφειλέτη (ο οποίος μπορεί να προσπαθήσει να αποκρύψει ή να εκποιήσει τα περιουσιακά του στοιχεία ώστε να αποφύγει την αποπληρωμή του χρέους του), αλλά και γιατί από διάφορα αίτια μπορεί ο οφειλέτης να περιέλθει πράγματι σε αδυναμία αποπληρωμής του χρέους ή των χρεών του, με συνέπεια ή την κήρυξή του σε πτώχευση, αν είναι έμπορος και τη σύμμετρη κατάταξη όλων των δανειστών/πιστωτών του στο ενεργητικό της, σε μικρό και μόνο ποσοστό για κάθε απαίτηση τις περισσότερες φορές, λόγω της συνήθως περιορισμένης οικονομικής αξίας της περιουσίας του ή τη συμμετοχή τους στην διαδικασία εκτέλεσης και τη σύμμετρη και πάλι κατάταξή τους στο πλειστηρίασμα. Κατά συνέπεια, ο δανειστής που θέλει να εξασφαλίσει κατά το δυνατόν την ικανοποίηση της απαίτησής του έναντι του οφειλέτη όταν αυτή καταστεί ληξιπρόθεσμη, θα προσπαθήσει να την εξασφαλίσει εκ των προτέρων.

Δεδομένου ότι οι προσωπικές ασφάλειες παρουσιάζουν τους ίδιους ως άνω κινδύνους για την ικανοποίηση της απαίτησης του δανειστή⁶, οι ασφάλειες με εμπράγματο χαρακτήρα προκρίνονται για την προστασία των συμφερόντων του δανειστή, καθώς όχι μόνο οι καθιερούμενες στην πτώχευση αρχές της αναστολής των ατομικών διώξεων και της διακοπής των τόκων δεν εφαρμόζονται έναντι του εμπραγμάτως ασφαλισμένου δανειστή/πιστωτή⁷, αλλά τόσο σε αυτή όσο και στην περίπτωση αναγκαστικής κατάσχεσης και πλειστηριασμού του βεβαρυμένου με ενέχυρο αντικειμένου, ο εμπραγμάτως ασφαλισμένος δανειστής/πιστωτής θα ικανοποιηθεί προνομιακώς από το πλειστηρίασμα, ήτοι κατά προτεραιότητα έναντι των λοιπών αναγγελλόμενων ανέγγυων δανειστών και όχι σύμμετρα με αυτούς. Σημαντικό πλεονέκτημα

⁶ Αποψη που συμμερίζεται και ο Κ. Βαβούσκος, Εμπράγματων Δίκαιον, στ' έκδοση 1986, σελ. 374

⁷ Βλ. ενδ. Απόφαση 310/2000 ΑΠ ΔΕΕ, τευχ. 7, 2000, σ. 736

αποτελεί εν προκειμένω και το γεγονός ότι και σε περίπτωση εκποίησης του αντικειμένου της εμπράγματης ασφάλειας από τον οφειλέτη προς τρίτο, αυτό το γεγονός δεν επιδρά στην τύχη της ασφαλιζόμενης απαίτησης του δανειστή, καθώς το δικαίωμα εμπράγματης ασφάλειας εξακολουθεί να ισχύει, να αποτελεί βάρος του αντικειμένου της μεταβίβασης και μετά από αυτή προς εξασφάλιση του συμφέροντος του δανειστή.

Ειδική κατηγορία πιστωτών, μιας και αποτελούν τους βασικούς πιστωτές στην σημερινή συναλλακτική οικονομία, είναι οι Τράπεζες των οποίων η προτίμησή τους για την εξασφάλιση των απαιτήσεών τους κατά των οφειλετών τους είναι δεδομένη, αφού χρησιμοποιούν το ενέχυρο κυρίως για βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις πιστώσεων και την υποθήκη για μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες. Ειδικά το ενέχυρο ως ασφάλεια είναι αρκετά διαδεδομένο στο πλαίσιο του εμπορίου, αφού προσφέρει ποικίλα πλεονεκτήματα για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τόσο του δανειστή, όσο και του οφειλέτη. Αν και για το ενέχυρο απαίτησης και στην περίπτωση παροχής πίστωσης από Α.Ε., κυρίως Τράπεζα ή από άλλο πρόσωπο που έχει την ιδιότητα του εμπόρου, εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις του Α.Κ., ωστόσο οι ιδιαιτερότητες και ανάγκες των εμπορικών ιδίως συναλλαγών επέβαλαν τον καθορισμό και ορισμένων ειδικών διατάξεων με το νομοθετικό διάταγμα της 17.7/13.8.1923 (ΦΕΚΑ'13.08.1923 – περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών) και το νόμο 2844/2000 (ΦΕΚ 220/Α'12.10.2000 – συμβάσεις επί κινητών ή απαιτήσεων υποκειμένες σε δημοσιότητα και άλλες συμβάσεις παροχής ασφάλειας) που ισχύουν παράλληλα προς διευκόλυνση των συναλλαγών.

III. Η παρούσα λοιπόν μελέτη, έχει σκοπό αφενός να παρουσιάσει τη ρύθμιση και διάρθρωση του θεσμού – εμπράγματης ασφάλειας του ενεχύρου, με αντικείμενο κυρίως την απαίτηση, κατά τις γενικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα και την αντιμετώπιση που τυγχάνει από τις ειδικές διατάξεις του ν.δ. της 17.7/13.8.1923 και του νόμου 2844/2000 και αφετέρου να αναδείξει τη λειτουργία και τη παρέκκλιση που υφίσταται στη σύσταση και στα αποτελέσματα του ενεχύρου κατά τη ρύθμιση του Αστικού Κώδικα και του ν.δ. της 17.7/13.8.1923, σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση που τυγχάνουν οι ανωτέρω ρυθμίσεις από τη νομολογία μέχρι και σήμερα.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ – ΕΝΕΧΥΡΟ ΑΠΑΙΤΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ
ΑΣΤΙΚΟ ΚΩΔΙΚΑ (1248 ΑΚ).**

1.- Εισαγωγή.

Το κοινό ενέχυρο, στην παραδοσιακή του μορφή, δηλαδή με το πράγμα στην οιονεί νομή του δανειστή, ανταποκρίνεται σε παρωχημένες εποχές με απλές και περιορισμένες σε έκταση οικονομικές συναλλαγές⁸ και έχει σήμερα περιορισμένη οικονομική σημασία ως μέσο εξασφάλισης απαιτήσεων. Προϋποθέτει ένα σύστημα κλειστής οικονομίας και ο λόγος έγκειται στην απαίτηση του ΑΚ να παραδίδεται το πράγμα που ενεχυράζεται στον δανειστή ή στον τρίτο και να μη μένει την κατοχή του ενεχυραστή, ο οποίος χάνει με την ενεχύραση τη δυνατότητα εκμετάλλευσης του πράγματος⁹. Η εκμετάλλευση του πράγματος πρέπει να μην είναι απαραίτητη στον κύριό του, αφού αυτός στερείται τη φυσική εξουσία πάνω στο πράγμα, με αποτέλεσμα να αποκόπτεται ο κύριος από τη δυνατότητα χρήσης και εκμετάλλευσης του πράγματος. Στο πλαίσιο για παράδειγμα χρηματοδότησης επαγγελματικών ή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, η σύσταση ενεχύρου σε πράγματα αναγκαία για την επαγγελματική ή επιχειρηματική δραστηριότητα του οφειλέτη (εμπορεύματα, μηχανήματα), θα σήμαινε την αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας του τελευταίου, αφού δε θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τα ενεχυρασμένα πράγματα για να αποπληρώσει τις οφειλές του.

Από την άλλη πλευρά, η απαίτηση για παράδοση του πράγματος είναι μειονεκτική και για τον ενεχυρούχο δανειστή, επειδή τον αναγκάζει να διαθέτει χώρο και πόρους για τη φύλαξη του ενεχυράσματος. Επιφέρει βραδύτητα στις συναλλαγές γιατί το ενεχύρασμα δεν μπορεί να εκτεθεί, επιδειχτεί, δοκιμαστεί και τελικά παραδοθεί στον αγοραστή για άμεση απόλαυση, όσο χρόνο το κατέχει ο δανειστής, δηλαδή δεν μπορεί να είναι εμπόρευμα.. Έχει λοιπόν καταστεί σαφές, ότι το παραδοσιακό ενέχυρο - με εξαίρεση το ενέχυρο σε αξιόγραφα - δεν είναι κατάλληλο μέσο εξασφάλισης της πίστης στη σύγχρονη

⁸ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΑΠ. Η εξασφάλιση των Πιστώσεων, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008 σελ 367, 378

⁹ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΑΠ., Εμπράγματο Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα 2010, σελ. 1105, § 89.1

συναλλακτική ζωή¹⁰. Είναι απρόσφορο τόσο στο μικρό πιστολήπτη επιχειρηματία όσο και στο μεγάλο πιστοδότη (π.χ. τράπεζα), ο οποίος ούτε ενδιαφέρεται ούτε και μπορεί να ασκεί την οιονεί νομή στα διάφορα κινητά που του προσφέρονται ως ενέχυρο.

Το ανωτέρω δε ζήτημα, αντιμετωπίστηκε από την Ελληνική έννομη τάξη με το Νόμο 2844/2000, όπου για πρώτη φορά εισήχθη στη χώρα μας ένας θεσμός ο οποίος διέυρνε την πιστοληπτική ικανότητα των οφειλετών, ενώ παράλληλα εξασφάλισε πληρέστερα τις ασφαλιζόμενες απαιτήσεις των δανειστών.¹¹ Το πρώτο επιτεύχθηκε κυρίως με τη δυνατότητα ενεχύρασης κινητών χωρίς παράδοση της κατοχής τους με τη διευκόλυνση της ενεχύρασης απαιτήσεων και άλλων δικαιωμάτων με τη δυνατότητα διατήρησης από τους οφειλέτες της εξουσίας διάθεσης των αντικειμένων ασφαλείας και ταυτόχρονη αντικατάστασης τους με άλλα ανάλογης αξίας.¹² Το δεύτερο επιτεύχθηκε κυρίως με την εισαγόμενη δυνατότητα δημοσίευσης της συμφωνίας παροχής ασφαλείας, το οποίο επιτυγχάνεται με την εισαγωγή του συστήματος της δημοσιότητας των ασφαλειών σε κινητά, απαιτήσεις ή άλλα δικαιώματα, με εγγραφή τους σε δημόσια βιβλία όπως αντίστοιχα ίσχυε για τα βιβλία υποθηκών για τις ασφάλειες επί ακινήτων.¹³

Όπως αναλύθηκε ανωτέρω λοιπόν, το ενέχυρο συνιστά εμπράγματο δικαίωμα¹⁴ προνομιακής ικανοποίησης του δανειστή μιας απαίτησης (ΑΚ 1209) μέσω της αξίας του αντικειμένου που βαρύνεται με το ενέχυρο. Ανάλογα με το αντικείμενό του, το ενέχυρο διακρίνεται σε ενέχυρο κινητού πράγματος (ΑΚ 1209 επ.) και σε ενέχυρο δικαιώματος (ΑΚ 1247 επ.), ειδική περίπτωση του οποίου συνιστά το ενέχυρο απαίτησης (ΑΚ 1248 επ.), για το οποίο ο Αστικός Κώδικας επιφύλαξε ειδική μεταχείριση σε σχέση με το ενέχυρο σε κινητό πράγμα ή δικαίωμα, η οποία έγκειται στον τρόπο σύστασης, λειτουργίας

¹⁰ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α., Εμπράγματο Δίκαιο ΙΙ, σελ.190, ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. Η εξασφάλιση των Πιστώσεων, σελ 367, ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Θ. Στον ΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλο, Εισαγωγή 1209-1256, σελ. 280

¹¹ Βλ. Εισηγητική έκθεση του Νόμου 2844/2000

¹² Βλ. ανωτέρω.

¹³ Βλ. ανωτέρω.

¹⁴ Συνεπώς τα εννοιολογικά στοιχεία του εμπράγματος δικαιώματος (εξουσία πάνω σε πράγμα, εξουσία έννομη, εξουσία άμεση και απόλυτη) υπάρχουν και σε αυτό. Είναι δικαίωμα εμπράγματος ασφαλείας που αποσκοπεί στην προνομιακή ικανοποίηση του δανειστή από το προϊόν της αναγκαστικής εκποίησης του αντικειμένου του ενεχύρου (πλειστηρίασμα).

και επέλευσης των αποτελεσμάτων.¹⁵ Οι ειδικές αυτές διατάξεις διευκολύνουν την ικανοποίηση του ενεχυρούχου δανειστή από την ενεχυρασμένη απαίτηση (ΑΚ 1254), θέτουν όμως ως πρόσθετο όρο για τη σύσταση του ενεχύρου τη γνωστοποίηση της ενεχυραζόμενης απαίτησης (ΑΚ 1248). Αν δε συντρέχει περίπτωση εφαρμογής αυτών των ειδικών διατάξεων, ισχύουν οι κανόνες που διέπουν το ενέχυρο δικαιώματος.

2.- Αντικείμενο του Ενεχύρου Απαίτησης.

Το ενέχυρο απαίτησης αποτελεί περίπτωση ενεχύρου σε δικαίωμα και υπάγεται καταρχήν στη ρύθμιση του ενεχύρου δικαιώματος. Λαμβάνοντας όμως υπόψη τις ιδιομορφίες των απαιτήσεων, το ενέχυρο απαίτησης ρυθμίστηκε ειδικά από τον νομοθέτη με τις διατάξεις 1248 επ. ΑΚ το οποίο αποτελεί ειδικότερη έκφανση του ενεχύρου επί δικαιώματος του άρθρου 1247 ΑΚ και λειτουργεί κατά τους όρους που ορίζει η ανωτέρω διάταξη.¹⁶

Το ενέχυρο απαίτησης λοιπόν, κατά τις γενικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα, συστήνεται επί απαιτήσεων περιουσιακών και μεταβιβάσιμων και εφόσον πρόκειται για απαίτηση παροχής κινητού πράγματος. Προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 1247 ΑΚ σχετικά με το δυνάμενο να επιβαρυνθεί με ενέχυρο δικαίωμα: το οποίο μπορεί να είναι οποιουδήποτε είδους, ενοχικό, εμπράγματο, σχετικό, απόλυτο, πρέπει όμως να είναι περιουσιακό, ήτοι να έχει οικονομική αξία από την οποία θα μπορέσει να ικανοποιηθεί ο δανειστής και μεταβιβάσιμο, αφού ο δανειστής αποκτά την εξουσία διάθεσης του βεβαρυσμένου δικαιώματος προς ικανοποίηση της απαίτησής του.¹⁷

Ειδικότερα, αντικείμενο του ενεχύρου απαίτησης μπορεί να αποτελέσει οιαδήποτε αυτοτελής απαίτηση του ουσιαστικού δικαίου, χρηματική ή τουλάχιστον μετατρέψιμη σε χρήμα, ανεξάρτητα αν πηγάζει από σύμβαση (π.χ. δάνειο, σύμβαση έργου κλπ) ή απευθείας από το νόμο (π.χ. αποζημίωση λόγω

¹⁵ ΚΙΑΟΥ-ΔΗΜΑΚΟΥ ΦΡΟΣΩ άρθρο 1251 στον ΑΚ, ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. - ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Μ., Αστικός Κώδικας κατ' άρθρο ερμηνεία, εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, τόμος VI, 1985, σελ. 393,

¹⁶ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008, σελ.524

¹⁷ Βλ. ανωτέρω σελ. 517

αδικοπραξίας), αν είναι εκκαθαρισμένη (βλ ΚΠολΔ 915) ή ληξιπρόθεσμη (βλ ΑΚ 251), υπό αίρεση ή προθεσμία, γεννημένη ή μελλοντική.¹⁸ Αν η απαίτηση δεν είναι χρηματική (*είναι όμως μετατρέψιμη σε χρήμα*), ενεχυράζεται μόνο εκείνη που αφορά σε κινητό πράγμα, διότι το ενέχυρο αποτελεί δικαίωμα κατ' αρχήν μόνο επί κινητών, ενώ εάν η απαίτηση αφορούσε σε ακίνητο, θα κατέληγε με την είσπραξή της σε δημιουργία ενεχύρου επί ακινήτου, αποτέλεσμα ασυμβίβαστο με τη ρύθμιση του Αστικού Κώδικα.

Επιπρόσθετο δε όρο για τη σύσταση του ενεχύρου, συνιστά το γεγονός ότι η απαίτηση που θα αποτελέσει αντικείμενο του ενεχύρου πρέπει να είναι ορισμένη, ενώ σε κάθε περίπτωση για να αποτελέσει αντικείμενο ενεχυριασμού, θα πρέπει να είναι μεταβιβάσιμη. Κατά συνέπεια δεν μπορούν να ενεχυρασθούν, ως ανεκχώρητες, οι ακατάσχετες απαιτήσεις (ΑΚ 464), καθώς και εκείνες που συνδέονται στενά με το πρόσωπο του δανειστή τους (ΑΚ 465, πχ κατά την ΑΚ 933 η αξίωση χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη, εκτός αν αυτή αναγνωρίσθηκε με σύμβαση ή επιδόθηκε για αυτήν αγωγή).¹⁹

Τέλος, η σύμβαση ενεχύρασης μπορεί να έχει ως αντικείμενο μέλλουσα απαίτηση, αλλά το ενέχυρο θα λάβει υπόσταση από το χρονικό σημείο γέννησης της απαίτησης. Για την εγκυρότητα μάλιστα της ενεχύρασης, απαιτείται η απαίτηση να είναι επαρκώς ορισμένη κατά τη σύναψη της σύμβασης, η οποία τεκμαίρεται ότι υπάρχει, αν κατά το χρόνο ενεχύρασης υφίσταται η νομική βάση του δικαιώματος.²⁰

3.- Σύσταση Ενεχύρου Απαίτησης.

Από τις διατάξεις των άρθρων 1247, 1248 και 1254 ΑΚ, συνάγεται ότι η σύσταση του ενεχύρου απαίτησης προϋποθέτει την ύπαρξη τριών προσώπων, ήτοι του ενεχυραστή, του ενεχυρούχου δανειστή και του ενεχυρικού

¹⁸ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008, σελ. 517

¹⁹ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. – ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α., Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα, ΣΕΑΚ, Π.Ν. Σάκουλας, Τόμος ΙΙ, 2013, σελ 481

²⁰ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 18, σελ.518

οφειλέτη²¹, σε αντίθεση με το ενέχυρο πράγματος όπου υπάρχουν δύο πρόσωπα, ήτοι του ενεχυραστή και του ενεχυρούχου δανειστή.²²

Η σύσταση λοιπόν του εν λόγω ενεχύρου, γίνεται όπως και η μεταβίβαση της απαίτησης, καθόσον με την ενεχύραση μέρος του ενεχυραζόμενου δικαιώματος μετακυλύετε στον ενεχυρούχο δανειστή, ενώ εάν δεν προβλέπεται κάτι ειδικότερο η σύσταση γίνεται με εκχώρηση της απαίτησης (ΑΚ 470).²³ Επιπρόσθετα, για την έγκυρη σύσταση του εν λόγω ενεχύρου απαιτείται να τηρηθεί ο έγγραφος τύπος, ήτοι είτε συμβολαιογραφικό έγγραφο, είτε ιδιωτικό με βέβαιη χρονολογία²⁴ και τούτο προς προστασία των τρίτων από τυχόν προχρονολογημένης ενεχύρασης. Η σύμβαση της ενεχύρασης μάλιστα, πρέπει να προσδιορίζει την απαίτηση, ώστε να προκύπτει η ταυτότητα τόσο της ασφαλιζόμενης απαίτησης, όσο και της ενεχυραζόμενης.²⁵ Τέλος, πρόσθετος όρος έγκυρης σύστασης του ενεχύρου απαίτησης του ΑΚ αποτελεί και η γνωστοποίηση της σύμβασης από τον ενεχυραστή στον οφειλέτη, η έλλειψη της οποίας καθιστά ανύπαρκτο το ενέχυρο απέναντι σ' οποιονδήποτε.²⁶ Σημειωτέον ότι νομιμοποιούμενα πρόσωπα για την πραγματοποίηση της γνωστοποίησης της ενεχύρασης είναι μόνο ο ενεχυραστής και μετά τον θάνατό του, οι καθολικοί του διάδοχοι, όχι όμως ο ενεχυρούχος δανειστής ή άλλο τρίτο πρόσωπο, εκτός εάν αυτός ενεργεί ως πληρεξούσιος του ενεχυραστή, κατά το άρθρο 221 ΑΚ.²⁷

Κατά τη κρατούσα άποψη η γνωστοποίηση της σύστασης ενεχύρου επί απαίτησης, συνιστά όρο ή προϋπόθεση για την έγκυρη σύσταση του ενεχύρου,

²¹ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ Ι. Κ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ – ΕΡΜΗΝΕΙΑ – ΣΧΟΛΙΑ – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ, Εμπράγματο - Άρθρα 1118 – 1345, Τόμ. 7Β', Αθήνα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 433.

²² Βλ. Ανωτέρω, σελ 363

²³ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008, σελ.519

²⁴ Το ιδιωτικό έγγραφο αποκτά βέβαιη χρονολογία ως προς τους τρίτους μόνον όταν το θεωρήσει συμβολαιογράφος ή άλλος δημόσιος υπάλληλος, αρμόδιος κατά το νόμο ή όταν πεθάνει ένας από εκείνους που το υπέγραψαν ή όταν το ουσιώδες περιεχόμενό του αναφερθεί σε δημόσιο έγγραφο ή όταν υπάρξει άλλο γεγονός που κάνει με ανάλογο τρόπο βέβαιη τη χρονολογία. Η θεώρηση γίνεται με σημείωση επάνω στο έγγραφο της λέξης "θεωρήθηκε" και της χρονολογίας.

²⁵ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008, σελ.413 - 519

²⁶ Βλ. ανωτέρω σελ. 524

²⁷ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ Ι. Κ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ – ΕΡΜΗΝΕΙΑ – ΣΧΟΛΙΑ – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ, Εμπράγματο - Άρθρα 1118 – 1345, Τόμ. 7Β', Αθήνα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 434

ενώ χωρίς την γνωστοποίηση της σύμβασης, το ενέχυρο δεν υφίσταται έναντι κανενός.²⁸ Πριν από αυτή ο δανειστής δεν αποκτά ενέχυρο όχι μόνο έναντι του οφειλέτη και των τρίτων, αλλά ούτε και έναντι του ενεχυραστή.²⁹ Αν επομένως ο ενεχυραστής, πριν από τη γνωστοποίηση, ενεχυράσει ξανά την απαίτησή του νομότυπα σε τρίτο, ο δανειστής θα αποκτήσει με τη γνωστοποίηση ενέχυρο επόμενης τάξεως. Υποστηρίζεται και η αντίθετη άποψη³⁰, κατά την οποία η γνωστοποίηση δεν αποτελεί συστατικό όρο για την ενεχύραση, αλλά προϋπόθεση για να ισχύσει η ενεχύραση έναντι τρίτων.

Με τη γνωστοποίηση που αντιστοιχεί στην παράδοση του ενεχυράσματος στην ενεχύραση πράγματος, συντελείται η σύσταση του ενέχυρου, εξασφαλίζεται η δημοσιότητα της ενεχύρασης και ο ενεχυραστής αποξενώνεται από την εξουσία να εισπράξει την απαίτηση. Αν η γνωστοποίηση του ενέχυρου δεν πραγματοποιηθεί, τότε υφίσταται απλώς ενοχική αξίωση του δανειστή έναντι του οφειλέτη - ενεχυραστή. Η καταβολή όμως από τον ενεχυρικό οφειλέτη στον δανειστή της απαίτησης που δίδεται ως ασφάλεια, σε αυτή την περίπτωση, είναι έγκυρη και τον ελευθερώνει.³¹

Περαιτέρω, η γνωστοποίηση είναι άτυπη³² και πρέπει να λάβει χώρα μετά την ενεχύραση, ήτοι μετά τη σύναψη της ενεχυρικής σύμβασης, όχι προηγουμένως, αφού δεν δύναται να αφορά σε επικείμενη ενεχύραση και συνηθίζεται να γίνεται με επίδοση αντιγράφου της ενεχυρικής σύμβασης δια δικαστικού επιμελητή.³³ Με την γνωστοποίηση, η οποία αντιστοιχεί στην παράδοση του ενεχυράσματος στην ενεχύραση πράγματος, συντελείται η

²⁸ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008, 524

²⁹ Για το ότι η γνωστοποίηση της ΑΚ 1248 αποτελεί συστατικό στοιχείο της ενεχύρασης απαίτησης βλ. Δημάκου Φ., ό.π., άρθρα 1247 – 1248, σελ. 381-382, Γεωργιάδη Α., ό.π., σελ. 247.

³⁰ ΚΙΑΟΥ-ΔΗΜΑΚΟΥ ΦΡΟΣΩ άρθρα 1247 – 1248 στον ΑΚ, ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. - ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Μ., Αστικός Κώδικας κατ' άρθρο ερμηνεία, εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ τόμος VI, 1985, σελ. 381 – 382.

³¹ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 28, σελ. 525

³² Η γνωστοποίηση δεν υπάγεται σε τύπο και κατά μία άποψη, μπορεί να συναχθεί και από πραγματικές ενέργειες του ενεχυραστή. Σε κάθε περίπτωση όμως δεν αρκεί απλή γνώση του οφειλέτη. Βλ. ΤΡΙΑΝΤΟ Ν., Αστικός Κώδικας – Ερμηνεία κατ' άρθρο, β' εκδ., Αθήνα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σ. 2463.

³³ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008 σελ. 525

σύσταση του ενεχύρου, εξασφαλίζεται κατά το δυνατόν η δημοσιότητα της ενεχύρασης και ο ενεχυραστής αποξενώνεται από την εξουσία να εισπράξει την απαίτηση (βλ ΑΚ 1252, 1254). Φυσικά, κατά τον χρόνο πραγματοποίησής της, ο ενεχυραστής πρέπει να είναι δικαιούχος της βεβαρυσμένης απαίτησης και να μην έχει χάσει την εξουσία διάθεσής της.³⁴

Η συμφωνία που καταρτίζεται εγγράφως και η γνωστοποίηση αυτής, αποτελούν μαζί μία ενιαία δικαιοπραξία, τη σύμβαση ενεχυράσεως, όπως απαιτείται αντιστοίχως για το ενέχυρο πράγματος (συμφωνία και παράδοση). Η σύμβαση αυτή είναι εμπράγματη, γιατί με αυτή συνιστάται εμπράγματο δικαίωμα, τυπική (ΑΚ 1211, εδ. β') και κατά την κρατούσα γνώμη αιτιώδης,³⁵ με αιτία την εξασφάλιση της απαίτησης. Κατά άλλη γνώμη, εμπράγματη σύμβαση αποτελεί μόνο η συμφωνία, ενώ η γνωστοποίηση αποτελεί *conditio iuris* (όρο του ενεργού) για την επέλευση της σύστασης του ενεχύρου ή οιονεί δικαιοπραξία.³⁶

4.- Είσπραξη της απαίτησης που έχει ενεχυραστεί.

Στις ειδικές διατάξεις των άρθρων 1252 – 1254 ΑΚ ρυθμίζεται ο τρόπος είσπραξης της ασφαλιζόμενης απαίτησης από τον δανειστή που έχει ενέχυρο επ' αυτής, διευκολύνοντας την ικανοποίησή του από το ενέχυρο. Προς διευκόλυνση δε του ενεχυρούχου δανειστή γίνεται διάκριση ανάμεσα στα δικαιώματα που έχει πριν από τη λήξη και μετά τη λήξη του ασφαλιζόμενου χρέους, καθώς και από το γεγονός αν η απαίτηση που έχει ενεχυραστεί είναι χρηματική ή όχι.³⁷ Η απαίτηση δύναται να είναι χρηματική είτε από τη σύσταση του ενεχύρου, είτε να έγινε χρηματική στη συνέχεια, λόγω μετατροπής από απαίτηση παροχής κινητού³⁸. Προϋπόθεση βέβαια για την

³⁴ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008 σελ. 524

³⁵ Βλ. ανωτέρω σελ. 410

³⁶ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ Ι. Κ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ – ΕΡΜΗΝΕΙΑ – ΣΧΟΛΙΑ – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ, Εμπράγματο - Άρθρα 1118 – 1345, Τόμ. 7Β', Αθήνα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 434

³⁷ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. – ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α., Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα, ΣΕΑΚ, Π.Ν. Σάκκουλας, Τόμος ΙΙ, 2013, σελ. 488

³⁸ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008 σελ. 537

είσπραξη της απαίτησης σε κάθε περίπτωση είναι η ύπαρξη έγκυρης ενεχυρικής σύμβασης απαίτησης.

I. Ειδικότερα, κατά τη διάταξη του άρθρου 1252 ΑΚ ρυθμίζονται τα δικαιώματα του ενεχυρούχου δανειστή για την περίπτωση που έχει ενεχυραστεί απαίτηση μη χρηματική και το ασφαλιζόμενο χρέος δεν έχει καταστεί ληξιπρόθεσμο. Μη χρηματική απαίτηση είναι η απαίτηση που έχει ως αντικείμενο παροχή κινητού πράγματος, αξιογράφων ή άλλης παροχής με περιουσιακό χαρακτήρα και μοναδικός δικαιούχος προς είσπραξη της απαίτησης είναι ο ενεχυρούχος δανειστής.³⁹ Ο ενεχυρούχος δε δανειστής, δύναται να προβεί σε κάθε ενέργεια, δικαστική ή εξώδικη⁴⁰ για την είσπραξη της απαίτησης.

Για να έχει τη δυνατότητα είσπραξης ο δανειστής κατά το ανωτέρω άρθρο (1252 ΑΚ), θα πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: **α)** η απαίτηση που έχει ενεχυρασθεί να καταστεί απαιτητή. Μετά ο δανειστής έχει ενέχυρο σε πράγμα του ενεχυραστή και έτσι μετά τη λήξη του ασφαλισμένου χρέους μπορεί να προβεί στην πώλησή του κατά τα άρθρα 1237 επ. ΑΚ, **β)** το ασφαλισμένο χρέος να μην έχει λήξει και **γ)** η απαίτηση που έχει ενεχυρασθεί να μην είναι χρηματική. Αν ο οφειλέτης μη χρηματικής απαίτησης τελεί σε αδυναμία παροχής, το ενέχυρο εκτείνεται στην οφειλόμενη τυχόν αποζημίωση λόγω της αδυναμίας αυτής και γίνεται στο εξής ενέχυρο επί χρηματικής απαίτησης (1256, 1253 ΑΚ).⁴¹ Κατά την είσπραξη της απαίτησης ο δανειστής λειτουργεί ως αντιπρόσωπος του ενεχυραστή εκ του νόμου και λειτουργεί στο όνομα και για λογαριασμό του, αλλά και στο δικό του όνομα λόγω της εξουσίας που αντλεί από το ενέχυρο. Απαλλαγή από το χρέος επέρχεται για τον οφειλέτη μόνο αν καταβάλει στον ενεχυρούχο δανειστή ή στο από αυτόν εξουσιοδοτημένο για το σκοπό αυτό πρόσωπο.⁴² Συνεπώς αν ο οφειλέτης καταβάλει στον ενεχυραστή δεν ελευθερώνεται και σε αυτή την περίπτωση ο

³⁹ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 38

⁴⁰ Ο ενεχυρούχος δανειστής, εφόσον δεν έχει καταστεί ληξιπρόθεσμο το χρέος, δύναται να οχλήσει, να προβεί σε καταγγελία, σε άσκηση αγωγής κλπ, για να διεκδικήσει την απαίτηση, καθότι είναι ο μοναδικός δικαιούχος.

⁴¹ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008 σελ. 537

⁴² Βλ. ανωτέρω 538 - 539

δανειστής έχει κατά του ενεχυραστή δικαίωμα αποζημίωσης εκ της ενεχυρικής σύμβασης και κατά του οφειλέτη αξίωση αποζημίωσης βάσει των 914, 919 ΑΚ.

Με την λήξη της ενεχυρασμένης απαίτησης ο οφειλέτης παραδίδει το πράγμα στον ενεχυρούχο δανειστή, ο οποίος με την παράδοση αποκτά κυριότητα και νομή στο πράγμα και η ενεχυρασμένη απαίτηση αποσβήνεται (416 ΑΚ), καθώς και το ενέχυρο λόγω εξαφάνισης του αντικειμένου. Αν πρόκειται για ονομαστικούς ή ανώνυμους τίτλους σε διαταγή, ο δανειστής αποκτά ενέχυρο σε αυτούς.⁴³

Η είσπραξη λοιπόν της απαίτησης, αποτελεί όχι απλά δικαίωμα του ενεχυρούχου δανειστή, αλλά και υποχρέωσή του, κατά τους κανόνες της τακτικής διαχείρισης, ενώ αποτελεί και το μοναδικό δικαίωμα του δανειστή της ασφαλισμένης απαίτησης, αφού δεν μπορεί να προβεί σε καμία άλλη διάθεση της απαίτησης, δηλαδή σε εκχώρηση, σε δόση αντί καταβολής, σε άφεση χρέους ή σε συμψηφισμό.⁴⁴ Στη περίπτωση δε που οι ενεχυρούχοι δανειστές είναι περισσότεροι, το δικαίωμα είσπραξης έχει μόνο εκείνος που έχει ενέχυρο πρώτης τάξης.⁴⁵

II. Κατά τη διάταξη του άρθρου 1253 ΑΚ ρυθμίζεται η περίπτωση είσπραξης της ενεχυρασμένης απαίτησης η οποία είναι χρηματική και εισπράττεται προτού λήξει το ασφαλισμένο χρέος. Η απαίτηση μπορεί να είναι χρηματική κατά τη σύσταση της ενεχυρικής σύμβασης ή να γίνει τέτοια κατόπιν μετατροπής σε μεταγενέστερο χρόνο. Αντικείμενο της είσπραξης είναι

⁴³ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008 σελ. 538

⁴⁴ Βλ. ανωτέρω

⁴⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 1250 ΑΚ, αν στην ίδια απαίτηση έχουν συσταθεί περισσότερα ενέχυρα η σειρά προτεραιότητας μεταξύ τους καθορίζεται με βάση την αρχή της χρονικής προτεραιότητας σύμφωνα με το χρόνο σύστασης κάθε δικαιώματος ενέχυρου, η οποία έχει σημασία για την άσκηση του δικαιώματος είσπραξης της απαίτησης, που ανήκει στον δανειστή που έχει ενέχυρο πρώτης τάξης. Ο δανειστής επόμενης τάξης έχει δικαίωμα να αξιώσει καταβολή από τον οφειλέτη, όχι όμως στον ίδιο, αλλά στον δανειστή της πρώτης ή προηγούμενης τάξης από τη δική του. Στην περίπτωση που η ασφαλιζόμενη απαίτηση δανειστή επόμενης τάξης έληξε, αλλά δεν έχει λήξει ακόμα η απαίτηση δανειστή προηγούμενης τάξης, ισχύει ο ίδιος ως άνω κανόνας για την είσπραξη. Δεδομένου ότι σύμφωνα με το άρθρο 1248 ΑΚ, η σύσταση του ενέχυρου απαίτησης συντελείται με τη γνωστοποίησή του στον οφειλέτη, ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να καταβάλει κατά το άρθρο 1252 επ. ΑΚ κατά προτεραιότητα στον δανειστή που γνωστοποίησε πρώτος το ενέχυρό του και στους υπόλοιπους κατά σειρά γνωστοποίησης των ενέχυρων τους.

τόσο το κεφάλαιο, όσο και οι τόκοι της απαίτησης, εφόσον αυτοί δεν εξαιρέθηκαν από την είσπραξη με την ενεχυρική σύμβαση, καθώς και κάθε άλλη παρεπόμενη παροχή που ακολουθεί την τύχη της κύριας παροχής.⁴⁶

Για την είσπραξη της χρηματικής απαίτησης, ο ενεχυρούχος δανειστής και ο ενεχυραστής πρέπει να πράξουν από κοινού για την είσπραξη της χρηματικής απαίτησης και ομοίως ο οφειλέτης υποχρεούται να καταβάλει σε αυτούς από κοινού για να απαλλαγεί, αφού εφαρμόζονται οι διατάξεις για την αδιαίρετη παροχή (495 ΑΚ).⁴⁷ Σημειωτέον δε ότι μπορεί και ο ένας μόνος εκ των ανωτέρω δυο δικαιούχων να προβεί έγκυρα στην είσπραξη της απαίτησης, εφόσον συναινεί και ο άλλος. Πιθανή άρνηση του ενεχυραστή ή του δανειστή να συμπράξει στην είσπραξη δίδει το δικαίωμα στον άλλο να ζητήσει δικαστικώς να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να συναινέσει στην είσπραξη. Η εν λόγω απόφαση εκτελείται σύμφωνα με το άρθρο 949 ΚΠολΔ και πλέον από τη στιγμή που η καταδικαστική απόφαση γίνει τελεσίδικη, θεωρείται ότι υφίσταται η συναίνεση του εναγομένου και ο ενάγων μπορεί πλέον μόνος να προχωρήσει μόνος του στην είσπραξη, υποχρεούται ωστόσο να καταθέσει τα χρήματα με την επιφύλαξη του δικαιώματος ενεχύρου.⁴⁸

Τέλος, η κατάθεση των χρημάτων μετά την είσπραξη πρέπει να είναι ασφαλής και έντοκη. Τυχόν διαφωνία μεταξύ των προσώπων που έχουν δικαίωμα είσπραξης σχετικά με το πιστωτικό ίδρυμα που πρέπει να γίνει η κατάθεση ή ζητήματα που αφορούν την ασφάλειά της, θα λυθεί από το δικαστήριο μετά από αίτηση ενός εκ των δύο, το οποίο και θα κρίνει ελευθέρως εάν η τοποθέτηση που προτείνεται είναι ασφαλής. Η κατάθεση θα γίνει στο όνομα του ενεχυραστή που είναι δικαιούχος της απαίτησης, με την επιφύλαξη ενεχύρου υπέρ του δανειστή. Η ανάληψη των κατατεθέντων γίνεται από κοινού πριν από τη λήξη της ασφαλισμένης απαίτησης, ενώ μετά τη λήξη αυτής μόνο από τον ενεχυρούχο δανειστή. Με την είσπραξη από κοινού της απαίτησης, ο μιν ενεχυραστής αποκτά κυριότητα και νομή, ενώ ο δανειστής αποκτά ενέχυρο από το νόμο και οιονεί νομή στα χρήματα. Μέχρι να προβούν στην κατάθεση ή

⁴⁶ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008 σελ. 539

⁴⁷ Βλ. ανωτέρω σελ. 539

⁴⁸ Βλ. ανωτέρω σελ. 540

σε άλλη συμφωνία, ενεχυραστής και ενεχυρούχος δανειστής ασκούν συγκατοχή.⁴⁹

Η διαφορετική αντιμετώπιση που τυγχάνει από τον ΑΚ η είσπραξη χρηματικής (1253 ΑΚ) ή μη απαίτησης (1252 ΑΚ), έγκειται στην ιδιάζουσα φύση της χρηματικής απαίτησης και στην ανάγκη εξασφάλισης αντιτιθέμενων συμφερόντων δανειστή και ενεχυραστή πριν από τη λήξη του ασφαλιζόμενου χρέους.

III. Την είσπραξη της απαίτησης προτού το ασφαλιζόμενο χρέος καταστεί ληξιπρόθεσμο, ακολουθεί η ρύθμιση για την είσπραξη της απαίτησης όταν το ασφαλιζόμενο χρέος καταστεί πλέον ληξιπρόθεσμο. Η διάταξη λοιπόν του άρθρου 1254 ΑΚ ρυθμίζει την τύχη της ενεχυρασμένης απαίτησης στην περίπτωση που το ασφαλιζόμενο χρέος καταστεί ληξιπρόθεσμο και πάντοτε ανάλογα με το αν η απαίτηση είναι χρηματική ή όχι.

Ο ενεχυρούχος δανειστής μπορεί να εισπράξει την ενεχυρασμένη απαίτηση, αν το ασφαλισμένο χρέος λήξει και δεν έχει εξοφληθεί, δίχως ωστόσο να γίνει εκ του νόμου εκδοχέας της απαίτησης με τη λήξη της, όπου εκδοχέας παραμένει σε κάθε περίπτωση ο ενεχυραστής. Επί της ουσίας δηλαδή, το δικαίωμα είσπραξης της απαίτησης μετατίθεται απλά στον ενεχυρούχο δανειστή.⁵⁰ Τα δικαιώματα μάλιστα του ενεχυρούχου δανειστή διαφοροποιούνται ανάλογα με το αν η ενεχυρασμένη απαίτηση η οποία έγινε απαιτητή με τη λήξη της, είναι χρηματική ή όχι.

Ειδικότερα, αν η ενεχυρασθείσα απαίτηση δεν είναι χρηματική και καταστεί απαιτητή, ο ενεχυρούχος δανειστής την εισπράττει μόνος και ο δανειστής αφού διαθέτει ενέχυρο σε πράγμα του ενεχυραστή, έχει τη δυνατότητα άσκησης επί του εισπραχθέντος πράγματος τα δικαιώματα του άρθρου 1237 ΑΚ,⁵¹ εκποίηση αυτού κλπ. (1254 εδ. α' ΑΚ). Αν ο οφειλέτης

⁴⁹ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008, σελ 540

⁵⁰ Βλ. ανωτέρω σελ. 541

⁵¹ Ο δανειστής από τη στιγμή που η απαίτησή του έγινε απαιτητή έχει δικαίωμα να πουλήσει το πράγμα με πλειστηριασμό, αν έχει εκτελεστό τίτλο, ή να προκαλέσει δικαστική απόφαση για την πώλησή του με πλειστηριασμό. Η πώληση γίνεται όπως η πώληση κινητού που έχει κατασχεθεί. Η πώληση πραγμάτων που έχουν χρηματιστηριακή αξία γίνεται χρηματιστηριακώς.

βρίσκεται σε αδυναμία καταβολής και το ενέχυρο επεκτάθηκε στην αποζημίωση που οφείλεται, ο δανειστής έχει τα οριζόμενα στην 1254 ΑΚ, εδ. β' και γ' δικαιώματα. Ο δανειστής έχει επίσης το δικαίωμα άσκησης και των παρεπόμενων δικαιωμάτων. Βέβαια, όπως έχουμε ήδη αναφέρει το δικαίωμα είσπραξης είναι και το μόνο που διαθέτει ο δανειστής, αφού δεν έχει άλλη εξουσία διάθεσης της ενεχυρασθείσας απαίτησης, ήτοι δεν δικαιούται να λάβει άλλη παροχή ως δόση αντί καταβολής, να προβεί σε άφεση χρέους, να εκχωρήσει την απαίτηση, να τη μετεχυράσει ή να συνάψει συμβιβασμό.⁵² Την είσπραξη μπορεί να την επιδιώξει με οιοδήποτε μέσο: όπως με όχληση, καταγγελία, άσκηση αγωγής, αποβολή, άσκηση αγωγής για την κήρυξη σε πτώχευση του οφειλέτη, αναγγελία της απαίτησης κλπ. Εν προκειμένω και ο ενεχυραστής, ως δικαιούχος της απαίτησης που έχει ενεχυρασθεί, έχει δικαίωμα όχλησης ή εναγωγής του οφειλέτη για την καταβολή της παροχής στον ενεχυρούχο δανειστή, βέβαια, αφού δεν έχει δικαίωμα είσπραξης της απαίτησης και ο οφειλέτης μπορεί να προβάλλει τις ενστάσεις που είχε κατά του ενεχυραστή πριν την ενεχύραση, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διάταξης 463 ΑΚ.

Με την είσπραξη ο ενεχυραστής αποκτά αυτοδικαίως τη νομή και την κυριότητα του πράγματος και ο δανειστής αποκτά ενέχυρο και οιονεί νομή σε αυτό. Σε αυτή την περίπτωση, αν η ενεχυρασμένη απαίτηση έληξε, αλλά η ασφαλισμένη όχι, ο δανειστής δεν έχει αγωγή αξίωση κατά του οφειλέτη. Αν όμως η απαίτηση είναι χρηματική, ο δανειστής δικαιούται να απαιτήσει από τον ενεχυραστή την εκχώρησή της και πριν τη λήξη της.⁵³

Στη περίπτωση τώρα κατά την οποία η ενεχυρασθείσα απαίτηση είναι χρηματική και καταστεί απαιτητή, ο ενεχυρούχος δανειστής έχει δικαίωμα είτε να εισπράξει την απαίτηση, αλλά μόνον κατά το ποσό που αρκεί προς ικανοποίηση του (1254 εδ. β' ΑΚ), είτε να ζητήσει να του εκχωρηθεί κατά το ποσόν αυτό αντί καταβολής (ΑΚ 1254 εδ. γ').⁵⁴ Τέλος, σύμφωνα με το εδ. δ',

⁵² ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008 σελ. 542

⁵³ Βλ. ανωτέρω σελ. 542

⁵⁴ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. – ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α., Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα, ΣΕΑΚ, Π.Ν. Σάκκουλας, Τόμος ΙΙ, 2013, σελ. 488 & Απόφαση ΑΠ 988/2004 ΕΛΔ, 2006, σ. 1648, ΕφΑθ 8851/2005 ΕΛΔ, 2006, σ. 1474, ΕΕμπΔ, 2006, σ. 616.

του ΑΚ 1254, πέραν του δικαιώματος είσπραξης και του δικαιώματος εκχώρησης της απαίτησης αντί καταβολής, ο δανειστής δεν δικαιούται να προβεί σε άλλη διάθεση της απαίτησης.

Στην περίπτωση κατά την οποία δικαιούχοι του ενεχύρου επί της ίδιας απαίτησης είναι περισσότερα πρόσωπα, καθένα δικαιούται να προβεί σε είσπραξη σύμφωνα με τη σειρά του άρθρου 1250 ΑΚ για το ποσό όμως που αρκεί για την ικανοποίησή του, αν η απαίτηση επαρκεί ή να ζητήσει να του εκχωρηθεί η απαίτηση αντί καταβολής και στη συνέχεια θα χωρέσει ικανοποίηση και των επόμενων τη τάξη δανειστών σύμφωνα με το πλαίσιο του άρθρου 1250 ΑΚ, όπως παρατέθηκε ανωτέρω.⁵⁵

Μετά τη λήξη λοιπόν του ασφαλιζόμενου χρέους, ο οφειλέτης απαλλάσσεται από το χρέος του αν η καταβολή του χρέους γίνει στον ενεχυρούχο δανειστή και αν πρόκειται για χρηματική οφειλή απαίτησης, ο οφειλέτης απαλλάσσεται μόνο αν η καταβολή είναι ισόποση με την ασφαλιζόμενη απαίτηση, εκτός αν ο δανειστής δέχεται την καταβολή μικρότερου ποσού.

Σημειωτέον ότι από την είσπραξη μη χρηματικής απαίτησης από τον δανειστή ως συνέπεια επέρχεται αφενός η κτήση κυριότητας του ενεχυραστή επί του πράγματος που κατεβλήθη από τον οφειλέτη της απαίτησης και αφετέρου η κτήση ενεχύρου επί του πράγματος από τον ενεχυρούχο δανειστή και έτσι, το ενέχυρο επί απαιτήσεως μετατρέπεται σε ενέχυρο επί πράγματος. Λόγω ακριβώς αυτής της μετατροπής του ενεχύρου είναι προφανές γιατί μόνο ο δανειστής έχει τη δυνατότητα είσπραξης της μη χρηματικής απαίτησης, καθότι εάν ο οφειλέτης είχε αυτή τη δυνατότητα (είτε μόνος του, είτε από κοινού με τον δανειστή) θα επερχόταν απόσβεση του ενεχύρου, κατά το άρθρο 1243 ΑΚ ή διαφορετικά θα υπήρχε ενέχυρο επί πράγματος που θα βρισκόταν στην κατοχή του οφειλέτη, γεγονός φυσικά απαγορευμένο στην περίπτωση του ενεχύρου.

Επίσης, τα συμβαλλόμενα μέρη, μετά την είσπραξη της χρηματικής απαίτησης κατά 1253 ΑΚ, μπορούν να αποφασίσουν ελεύθερα για την τύχη

---

⁵⁵ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ. ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗ, Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις ΑΝΤ.Ν.ΣΑΚΚΟΥΛΑ 2008 σελ. 543

αυτής, κατά παρέκκλιση των σχετικών διατάξεων του ΑΚ, που σημαίνει ότι μπορούν να συμφωνήσουν είτε την εξόφληση της ασφαλισμένης απαίτησης με τα χρήματα που εισπράχθησαν, είτε τη σύσταση ενεχύρου επί αυτών, στο σύνολό τους ή κατά ένα μέρος κλπ. Σημειωτέον ότι επί των εισπραχθέντων χρημάτων και μέχρι την κατάθεση αυτών, ο δανειστής και ο οφειλέτης έχουν συγκατοχή, κατά παρέκκλιση από τις γενικές διατάξεις περί ενεχύρου κινητού πράγματος (βλ. ΑΚ 1213, 1216 εδ. 2, 1243 αρ. 2).

Τέλος, κατά το άρθρο 1256 ΑΚ, επί της ενεχύρασης δικαιώματος εφαρμόζονται ως προς τα ζητήματα που δεν ρυθμίζονται με τις ειδικές διατάξεις των άρθρων 1247 – 1255 ΑΚ, οι διατάξεις για την ενεχύραση πράγματος υπό την προϋπόθεση ότι α) δεν παραβιάζονται οι ειδικές διατάξεις των άρθρων 1247 – 1255 ΑΚ και β) η ανάλογη εφαρμογή δεν αποκλείεται από τη φύση του δικαιώματος.

Είναι λοιπόν προφανές ότι το ενέχυρο επί απαιτήσεως, αποτελεί ιδιαίτερα ελκυστικό και πρόσφορο αντικείμενο ασφάλειας, για το λόγο ότι έχει χαμηλό κόστος κυκλοφορίας, δεν φέρει τον κίνδυνο φυσικής χειροτέρευσης, προσφέρει δε στον ασφαλειολήπτη ένα ταχύ και απλό τρόπο ικανοποίησης και είναι ευχερώς αποτιμητή. Πρέπει ωστόσο να εκτιμηθεί το γεγονός ότι το μειονέκτημά της ως αντικείμενο ασφάλειας, έγκειται στο ότι η αξία της εξαρτάται από τη συμπεριφορά του (τρίτου, αν και όχι πάντα) οφειλέτη και από την τύχη της σχέσης από την οποία απορρέει η απαίτηση.

5. – Η Νομική θέση των εμπλεκόμενων μερών.

I. Ο Ενεχυραστής.

Σύμφωνα με τη ρύθμιση των ΑΚ 1247 επ. ο ενεχυραστής με την ενεχύραση της απαίτησής του, εξακολουθεί να παραμένει δικαιούχος της απαίτησης και μετά την ενεχύραση, πλην όμως η ενεχυρασμένη απαίτηση είναι βεβαρημένη με το ενέχυρο.⁵⁶ Η απαίτηση του ενεχυριαστή εν προκειμένω δεν

⁵⁶ ΚΙΑΟΥ-ΔΗΜΑΚΟΥ ΦΡΟΣΩ άρθρο 1251 στον ΑΚ, ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. - ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Μ., Αστικός Κώδικας κατ' άρθρο ερμηνεία, εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, τόμος VI, 1985, σελ. 372 – 373.

μεταβιβάζεται αλλά επιβαρύνεται με ενέχυρο και κατά συνέπεια η ενεχύραση δεν έχει ως αποτέλεσμα την εκχώρηση της στον ενεχυρούχο δανειστή. Έτσι, ο ενεχυραστής έχει δικαίωμα να διαθέτει ελεύθερα την ενεχυρασμένη απαίτηση, αλλά με τον περιορισμό ότι η διάθεση δεν μπορεί να παραβιάσει τα δικαιώματα του ενεχυρούχου δανειστή.

Ο ενεχυραστής λοιπόν δύναται είτε να εκχωρήσει εν όλω ή εν μέρει την απαίτηση του, η οποία ωστόσο είναι βεβαρημένη με το ενέχυρο, είτε να την ενεχυριάσει περαιτέρω.⁵⁷ Πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι ο ενεχυριαστής δεν μπορεί να καταργήσει την απαίτηση του όσο διαρκεί το ενέχυρο⁵⁸ και αυτό διότι σ' αυτήν τη περίπτωση θα επέρχονταν απόσβεση του ενέχυρου και ως εκ τούτου απώλεια του δικαιώματος του τρίτου (ενεχυρούχου δανειστή) χωρίς την θέληση του και χωρίς βεβαίως την ύπαρξη οποιασδήποτε ασφάλειας και αποζημιώσεως προς το πρόσωπο του. Τέλος, οι δανειστές του ενεχυραστή μπορούν να κατάσχουν την ενεχυρασμένη απαίτηση εις χείρας του τρίτου οφειλέτη της κατά τις ΚπολΔ 982 επ., θα ικανοποιηθούν όμως από αυτή μετά τον ενεχυρούχο δανειστή.⁵⁹

II. Ο Ενεχυρούχος Δανειστής.

Με την λήξη του ασφαλιζόμενου χρέους, ο ενεχυρούχος δανειστής δικαιούται να ικανοποιηθεί προνομιακά από την αξία της ενεχυρασμένης απαίτησης σύμφωνα με τους όρους του νόμου (ΑΚ 1254). Αν, πριν από τη λήξη του ασφαλιζόμενου χρέους, γίνει απαιτητή η ενεχυρασμένη απαίτηση, δικαιούται να την εισπράξει – μόνος ή από κοινού με τον ενεχυραστή – σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1252 – 1253 ΑΚ.⁶⁰ Ο ενεχυρούχος

⁵⁷ Βλ. άρθρο 1250 Αστικού Κώδικα

⁵⁸ πχ με άφεση χρέους, με συμβιβασμό ή συμψηφισμό

⁵⁹ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. – ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α., Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα, ΣΕΑΚ, Π.Ν. Σάκκουλας, Τόμος II, 2013, σελ. 482

⁶⁰ Άρθρο 1252 : Εφόσον το ασφαλιζόμενο χρέος δεν έληξε, ο ενεχυρούχος δανειστής έχει δικαίωμα να εισπράξει μόνος την ενεχυρασμένη απαίτηση, αν δεν είναι χρηματική. Από την εισπράξη ο δανειστής έχει ενέχυρο σε πράγμα του ενεχυραστή.

Άρθρο 1253 : Στην περίπτωση του προηγούμενου άρθρου, αν η ενεχυρασμένη απαίτηση είναι χρηματική, την εισπράξη έχουν δικαίωμα και υποχρέωση να κάνουν από κοινού ο ενεχυρούχος δανειστής και ο ενεχυραστής. Αντί για εισπράξη ή μετά από αυτήν έχει δικαίωμα καθένας απ'

δανειστής ωστόσο, δεν έχει εξουσία διαθέσεως της ενεχυρασμένης απαίτησης (πχ εκχώρηση ή συνομολόγηση άφεσης χρέους), εκτός αν ενεργεί με την συναίνεση του ενεχυραστή.⁶¹

III. Ο Οφειλέτης της ενεχυρασμένης απαίτησης.

Γενικώς, η θέση του οφειλέτη της ενεχυρασμένης απαίτησης απέναντι στον ενεχυραστή και στον ενεχυρούχο δανειστή είναι ανάλογη με εκείνη του τρίτου οφειλέτη απέναντι στον εκχωρητή και στον εκδοχέα στην περίπτωση της εκχώρησης απαίτησης. Διότι, παρόλο που η ενεχύραση απαίτησης δεν επιφέρει εκχώρηση αυτής στον ενεχυρούχο δανειστή, οι δύο αυτοί θεσμοί έχουν το κοινό χαρακτηριστικό ότι αλλάζει ο δικαιούχος είσπραξης της απαίτησης.⁶² Ο οφειλέτης της ενεχυραζόμενης απαίτησης έχει κατά του δανειστή τις ενστάσεις που έχει ο οφειλέτης εκχωρηθείσας απαίτησης κατά του εκδοχέα (ΑΚ 463, 1219). Επιπλέον, ισχύουν κατάλληλα προσαρμοζόμενα όσα ισχύουν και για τις σχέσεις εκχωρητή – εκδοχέα – οφειλέτη (εκχωρητής είναι ο ενεχυράζων, εκδοχέας είναι ο ενεχυρούχος δανειστής και οφειλέτης ο οφειλέτης της ενεχυραζόμενης απαίτησης).

Έχοντας παρουσιάσει λοιπόν τις γενικές αρχές και το γενικό πλαίσιο που διέπει το ενέχυρο του Αστικού Κώδικα και κυρίως το ενέχυρο επί απαιτήσεως, η παρούσα μελέτη θα παρουσιάσει τις βασικές πτυχές της ειδικότερης μορφής του πλασματικού ενέχυρου του Ν. 2844/2000, με σκοπό εν τέλει να καταλήξει στην ανάλυση του ενέχυρου απαιτήσεων κατά το νομοθετικό διάταγμα της 17.7/13.8.1923 και την παρέκκλιση που παρουσιάζει από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

αυτούς να απαιτήσει την ασφαλή και έντοκη τοποθέτηση των χρημάτων με την επιφύλαξη του δικαιώματος του ενέχυρου. Το είδος της τοποθέτησης ορίζει ο ενεχυραστής.

⁶¹ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. – ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α., Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα, ΣΕΑΚ, Π.Ν. Σάκουλας, Τόμος II, 2013, σελ. 489

⁶² Βλ. ανωτέρω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ – ΤΟ ΕΝΕΧΥΡΟ ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΗΣ 17.7/13.8.1923 (ΦΕΚ Α’/13.08.1923 – περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών).

1.- Εισαγωγή.

Ι. Η διευκόλυνση χορηγήσεων πιστώσεων συνιστούσε ανέκαθεν ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία άσκησης αναπτυξιακής και οικονομικής πολιτικής που διέθετε η πολιτεία, δεδομένου ότι μέσω της χορήγησης πιστώσεων αυξάνεται η ζήτηση η οποία στη συνέχεια κατευθύνεται σε καταναλωτικούς και επενδυτικούς σκοπούς. Προς διευκόλυνση λειτουργίας και διασφάλισης των πιστώσεων, οι εκάστοτε Κυβερνήσεις καταφεύγουν στη χρήση νομικών μηχανισμών και θεσμών προκειμένου να δημιουργήσουν κίνητρα δανειοδότησης για τους πιστοδότες, λαμβάνοντας παράλληλα μέριμνα και για την διευκόλυνση των οφειλετών προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις δανειακές υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν.⁶³

Κινητήριος μοχλός της δανειοδότησης αποτελεί η δυνατότητα της αποπληρωμής των παρεχόμενων από τα τραπεζικά ιδρύματα πιστώσεων, η οποία επιτυγχάνεται με τη χορήγηση εγγυήσεων οι οποίες συνίστανται κυρίως στην παροχή προσωπικών ή εμπράγματων εξασφαλίσεων με σύσταση ενεχύρου πάνω σε κινητά, δικαιώματα, απαιτήσεις και τίτλους, καθώς και προσημειώσεις ή υποθήκες σε ακίνητα, πλοία και αεροσκάφη.⁶⁴

Υπό το ανωτέρω λοιπόν πλαίσιο, η ανάγκη ύπαρξης ιδιαίτερης ρύθμισης προκειμένου να διαμορφωθεί μια πιο ευέλικτη διαδικασία σύστασης της ασφάλειας, αλλά και προκειμένου να επιταχυνθεί η διαδικασία ικανοποίησης του πιστωτή κατά παρέκκλιση από τα γενικώς ισχύοντα, είχε ως αποτέλεσμα τη θεσμοθέτηση του νομοθετικού διατάγματος της 17.7/13.08.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών», το οποίο αποτελεί ένα παράδειγμα άσκησης νομοθετικής πολιτικής που αποβλέπει στη δημιουργία και στην παροχή κινήτρων δανειοδότησης υπέρ των τραπεζών και στη διαμόρφωση ενός

⁶³ ΚΟΥΤΣΟΥΡΑΔΗ Α., Η εξασφάλιση των απαιτήσεων, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις τευχ. 1^ο, τμήμα εκδόσεων ΑΠΘ, 2006, σελ 7

⁶⁴ ΜΑΖΗ Π., Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανώνυμων εταιριών, 1993, σελ. 23-24

υγιούς τραπεζικού συστήματος που θα διοχετεύσει χρήμα μέσω πιστώσεων στην αγορά.

II. Οι διατάξεις του ν.δ. διατηρήθηκαν σε ισχύ και μετά τη θέση σε εφαρμογή του Αστικού Κώδικα,⁶⁵ καθώς και μετά τη θέση σε ισχύ του νέου ΚπολΔ,⁶⁶ εκτός από ορισμένα άρθρα που καταργήθηκαν με την ίδια διάταξη.⁶⁷ Η διατήρηση ωστόσο του ν.δ, δεν κατέστησε υποχρεωτική την εφαρμογή των διατάξεων του, η οποία παραμένει προαιρετική και στη διακριτική ευχέρεια των ανώνυμων εταιρειών υπέρ των οποίων θεσπίζονται τα προνόμια του ν.δ. Είναι δε κρίσιμο να επισημανθεί, ότι ακόμα και στην περίπτωση εφαρμογής του ν.δ., οι γενικές διατάξεις του ΑΚ ισχύουν παραλλήλως για τα ζητήματα που δεν καλύπτονται από το ν.δ, με απώτερο σκοπό την ασφαλέστερη και ταχύτερη ικανοποίηση της εμπραγμάτως ασφαλιζόμενης ανώνυμης εταιρείας.⁶⁸

Δυνάμει λοιπόν του ανωτέρω νομοθετικού διατάγματος, ο εξασφαλιζόμενος με ενέχυρο ή υποθήκη δανειστής, θα πρέπει να είναι ανώνυμη εταιρεία η οποία έχει αποκτήσει ειδική διοικητική άδεια παρεχόμενη δι' αποφάσεως του επί της Εθνικής Οικονομίας Υπουργού, με εξαίρεση τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία λειτουργούν στην Ελληνική επικράτεια, κατόπιν άδειας λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδος.⁶⁹ Η ασφαλιζόμενη απαίτηση πρέπει να είναι ταυτόχρονη ή προγενέστερη με τη σύσταση ασφάλειας, δηλαδή η απαίτηση για την οποία παρέχεται η ασφάλεια πρέπει να έχει ήδη γεννηθεί και όχι απαραίτητα να είναι ήδη ληξιπρόθεσμη.⁷⁰ Κατ' εξαίρεση ωστόσο, η απαίτηση μπορεί να είναι και μελλοντική, εφόσον όμως στην περίπτωση αυτή απορρέει είτε από σύμβαση δανείου, είτε από σύμβαση ανοίγματος πίστωσης. Το ενέχυρο που συνίσταται για την εξασφάλιση μιας τέτοιας μελλοντικής απαίτησης δεν σημαίνει ότι είναι εξ' αρχής έγκυρο, καθίσταται ωστόσο όταν η

⁶⁵ Βλ. άρθρο 41 του ΕισΝΑΚ

⁶⁶ Βλ. άρθρο 52 αριθμ. 3 ΕισΝΚΠολΔ

⁶⁷ Διατηρούνται σε ισχύ: 3) οι διατάξεις του νομ. διατάγματος της 17 Ιουλίου/13 Αυγούστου 1923 "περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών" που αφορούν την αναγκαστική εκτέλεση για ικανοποίηση απαιτήσεων που ασφαρίζονται με ενέχυρο ή υποθήκη, εκτός από τις διατάξεις των άρθρων 60, 63, 92 και 94, οι οποίες καταργούνται από την εισαγωγή του ΚΠολΔ,

⁶⁸ ΒΕΛΕΝΤΖΑ Γ., Δίκαιο Πιστωτικών Ιδρυμάτων, 1998, σελ. 483 – ΨΥΧΟΜΑΝΗ Σπ., Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, τεύχος 1, 2008, σελ 144

⁶⁹ Βλ. Άρθρο 26, παρ. 9 του Ν. 2076/1992

⁷⁰ Βλ. άρθρο 35 και 48 του ν.δ.

απαίτηση προσλάβει όλα τα κατά το νόμο απαιτούμενα στοιχεία και λάβουν χώρα όλα τα γεγονότα που απαιτούνται για τη συμπλήρωση της.⁷¹

III. Στο παρόν κεφάλαιο λοιπόν, θα γίνει λόγος για τη σύμβαση ενεχύρασης απαίτησης, η οποία ρυθμίζεται στο πλαίσιο των άρθρων 35, 39, 44 του νδ. 17.7./13.8.1923.⁷² Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές η πιστώτρια εταιρία, Τράπεζα εν προκειμένω, δύναται να συνάψει σύμβαση ενεχυράσεως απαίτησης προς εξασφάλιση της πίστωσης, ενεχύραση, η οποία κατά τις διατάξεις του ν.δ., συνεπάγεται την εκχώρηση της ονομαστικής απαίτησης από τον οφειλέτη προς την πιστώτρια τράπεζα.⁷³

Η παρέκκλιση που παρουσιάζουν οι διατάξεις του ν.δ. από τη ρύθμιση του ενεχύρου απαιτήσεων κατά τον Αστικό Κώδικα και κυρίως το γεγονός ότι η ενεχυρίαση κατά τις διατάξεις του ν.δ. συνεπάγεται την εκχώρηση της απαίτησης, απασχόλησε σημαντικά τη θεωρία και τη νομολογία της χώρας, με αντιτιθέμενες απόψεις αναφορικά με την λειτουργία του ενεχύρου του νομοθετικού διατάγματος. Υπό το ανωτέρω πρίσμα λοιπόν, στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση και σύγκριση του τρόπου σύστασης, λειτουργίας και είσπραξης του ενεχύρου του ν.δ. σε σχέση με το ενέχυρο απαίτησης του ΑΚ και θα παρουσιαστεί η άποψη της νομολογίας η οποία σε καμία περίπτωση δεν κρίνεται ενιαία.

2.- Σύσταση Ενεχύρου κατά το Ν.Δ της 17.7/13.8.1923.

Η εφαρμογή των διατάξεων του νομοθετικού διατάγματος, απαιτεί την ύπαρξη ονομαστικής απαίτησης του οφειλέτη κατά τρίτου και όπως γίνεται εν

⁷¹ ΜΑΖΗ Π., Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανώνυμων εταιριών, 1993, σελ. 34

⁷² Το άρθρο 35 του διατάγματος ορίζει : «Αι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου εφαρμόζονται οσάκις εταιρεία (πιστώτρια) λαμβάνει ενέχυρον κινητόν πράγμα ή απαίτησιν α') λόγω δανείου είτε απλού, είτε επ' ανοικτώ λογαριασμό, β') λόγω εξασφαλίσεως προγενεστερας απαιτήσεως αυτής. Το άρθρο 39 του διατάγματος ορίζει: «1. Εάν αντικείμενον της ενεχυράσεως είναι απαίτησις ονομαστική του οφειλέτου κατά τρίτου, η ενεχύρασις συνεπάγεται εκχώρησιν της απαιτήσεως υπό του οφειλέτου προς την πιστώτριαν. 2. Αντίγραφον της συμβάσεως ενεχυράσεως επιδίδεται τω τρίτω. 3. Από της επιδόσεως θεωρείται η πιστώτρια ως νεμομένη την απαίτησιν». Το άρθρο 44 ορίζει: «Εάν αντικείμενον της ενεχυράσεως είναι απαίτησις η πιστώτρια δικαιούται ίνα εισπράξη την απαίτησιν ως εκδοχέυς, το δε μετά την εξόφλησιν υπόλοιπον αποδίδει τω οφειλέτη».

⁷³ Βλ. άρθρα 35 & 39 του ν.δ. 17.7/13.08.1923

γένει δεκτό, ενέχυρο μπορεί να δοθεί και από τρίτο για εξασφάλιση της απαίτησης της τράπεζας κατά οφειλέτη. Προκειμένου δε να μην εφαρμοστούν οι διατάξεις του αστικού κώδικα, η ασφαλιζόμενη απαίτηση της ανώνυμης εταιρείας και κυρίως της τράπεζας ως κύριο πιστωτικό ίδρυμα, πρέπει να περιλαμβάνεται σε εκείνες τις απαιτήσεις που προβλέπει το άρθρο 35 του νομοθετικού διατάγματος. Το γεγονός αυτό, οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η τράπεζα λαμβάνει ενέχυρο σε απαίτηση εκ δανείου που χορήγησε, είτε με απλό, είτε με ανοιχτό λογαριασμό και για την εξασφάλιση προγενέστερης απαίτησης.⁷⁴ Ωστόσο, δεν υφίσταται καμία διαφορά μεταξύ του είδους των απαιτήσεων που ενεχυριάζονται τόσο σύμφωνα με τις διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος, όσο και με τις διατάξεις του αστικού κώδικα, μιας και αντικείμενο του ενεχύρου είναι ομοίως απαιτήσεις, ήτοι ενοχικές, αυτοτελείς αξιώσεις, χρηματικές ή όχι, εκκαθαρισμένες ή όχι, μελλοντικές ή ήδη υφιστάμενες.

Η σύσταση λοιπόν του ενεχύρου κατά το νομοθετικό διάταγμα, διέπεται καταρχάς από τους ορισμούς του κοινού δικαίου, αφού κατά το άρθρο 36 του ν.δ. απαιτείται η κατάρτιση σχετικής έγγραφης συμφωνίας και η παράδοση του πράγματος από τον ενεχυριάζοντα.⁷⁵ Ισχύουν δηλαδή οι ίδιοι όροι και προϋποθέσεις όπως παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν ανωτέρω για τη σύσταση ενεχύρου κατά το κοινό δίκαιο, με την επιπρόσθετη ωστόσο δυνατότητα που παρέχεται από το ν.δ, σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται η σύσταση ενεχύρου και με απλό ιδιωτικό έγγραφο, δίχως να απαιτείται η βεβαίωση της χρονολογίας.⁷⁶ Ως προς τους πρόσθετους μάλιστα όρους της γνωστοποίησης της σύμβασης ενεχυράσεως και το νομοθετικό διάταγμα προβλέπει την γνωστοποίηση της σύμβασης στον οφειλέτη,⁷⁷ παρέχοντας ωστόσο την δυνατότητα πέρα από τον ενεχυραστή και στην πιστώτρια τράπεζα να προχωράει στην σχετική γνωστοποίηση, μιας και το άρθρο 39 παρ. 2 του νομοθετικού διατάγματος δεν κάνει σχετική διάκριση.

---

⁷⁴ Βλ. άρθρο 35 του Ν.Δ. της 17.7/13.8.1923

⁷⁵ ΜΑΖΗ Π., Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανώνυμων εταιριών, 1993, σελ. 38

⁷⁶ Βλ. Άρθρο 36 παρ. 2 του Ν.Δ. της 17.7/13.8.1923

⁷⁷ Βλ. Άρθρο 39 παρ. 2 του Ν.Δ. της 17.7/13.8.1923

Τέλος, κρίσιμο είναι να επισημανθεί ότι σε συνδυασμό με τις ειδικότερες διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος, θα πρέπει να συντρέχουν οι γενικές προϋποθέσεις προς έγκυρη σύσταση της ενεχυρικής σύμβασης, όπως ικανότητα προς δικαιοπραξία και ειδικά ικανότητα προς διάθεση και εγκυρότητα της ασφαλιζόμενης απαίτησης, σε συνδυασμό με την ύπαρξη κυριότητας του ενεχυράζοντος πάνω στο κινητό και την μη απαγόρευση εκποίησης είτε από το νόμο είτε από δικαστική απόφαση. Συνεπώς, κατά τα λοιπά εφαρμοστέες είναι οι γενικές διατάξεις του αστικού κώδικα, οι οποίες εφαρμόζονται και εδώ απευθείας και όχι αναλογικά.⁷⁸

3.- Η παρέκκλιση των διατάξεων του Ν.Α. από τις διατάξεις του ΑΚ.

Από τη γραμματική διατύπωση και μόνον των διατάξεων του νομοθετικού διατάγματος 17.7/13.08.1923, είναι εύκολα αντιληπτό ότι ο νομοθέτης εισήγαγε καταρχάς, αλλά επέλεξε και να διατηρήσει ορισμένες παρεκκλίσεις τόσο κατά τη σύσταση, όσο και κατά τη λειτουργία του ενεχύρου κατά το νομοθετικό διάταγμα σε σχέση με τις διατάξεις του αστικού κώδικα,⁷⁹ με απώτερο στόχο την διευκόλυνση της πίστωσης μέσω της αποτελεσματικότερης εξασφάλισης. Στην παρούσα ενότητα λοιπόν θα γίνει μια συστηματική παρουσίαση των παρεκκλίσεων που εντοπίζονται στις διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος σε σχέση με τον ΑΚ, αναφορικά με την σύσταση, την είσπραξη, αλλά και τη λειτουργία του ενεχύρου.

Η παρέκκλιση λοιπόν των ειδικών διατάξεων του νομοθετικού διατάγματος σε σχέση με τις γενικές ρυθμίσεις του ΑΚ απαντώνται σε τέσσερις ευρύτερες κατηγορίες και συγκεκριμένα στην διαφοροποίηση του τρόπου σύστασης του ενεχύρου, τη λειτουργία του ενεχύρου και τον χαρακτήρα που του προσδίδει το ίδιο το νομοθετικό διάταγμα, το δικαίωμα είσπραξης της ασφαλιζόμενης απαίτησης και τέλος η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης.

---

⁷⁸ ΜΑΖΗ Π., Εμπράγματη εξασφάλιση τραπεζών και ανώνυμων εταιριών, 1993, σελ. 143
ΨΥΧΟΜΑΝΗ ΣΠ., Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών συμβάσεων, τεύχος 1, 2008, σελ. 143-144

⁷⁹ Βλ. άρθρο 41 του ΕισΝΑΚ

I. Η σύσταση του ενεχύρου.

Από τη γραμματική διατύπωση και τον συνδυασμό των διατάξεων 1247 – 1248 του αστικού κώδικα και των διατάξεων 36 – 39 του νομοθετικού διατάγματος, είναι ευκόλως αντιληπτό ότι η ενεχύραση απαίτησης κατά το νομοθετικό διάταγμα μπορεί να καταρτισθεί και με απλό ιδιωτικό έγγραφο,⁸⁰ σε αντίθεση με τον ΑΚ ο οποίος απαιτεί είτε συμβολαιογραφικό έγγραφο είτε ιδιωτικό έγγραφο βέβαιης χρονολογίας. Παρά το γεγονός λοιπόν ότι η κατάρτιση της σύμβασης ενεχύρου κατά τις διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος απαιτείται να περιβληθεί από τον έγγραφο τύπο, δεν απαιτείται ωστόσο η προσκόλληση στον συμβολαιογραφικό τύπο ή σε ιδιωτικό έγγραφο βέβαιης χρονολογίας. Επιπροσθέτως, αντίγραφο της σύμβασης ενεχύρασης πρέπει να επιδοθεί στον οφειλέτη⁸¹ και σε αντίθεση με το άρθρο 1248 ΑΚ, το οποίο απαιτεί την γνωστοποίηση της ενεχύρασης να γίνεται από τον ενεχυραστή, το άρθρο 39 του νομοθετικού διατάγματος αρκείται στην απλή αναγγελία της σύμβασης, η οποία μάλιστα μπορεί να γίνει από οποιοδήποτε από τα μέρη. Συγκεκριμένα, η επίδοση της σύμβασης και κατ' επέκταση και η γνωστοποίηση που επέρχεται με αυτήν, μπορεί να γίνει τόσο από τον ενεχυραστή, όσο και από την ενεχυρούχο πιστώτρια τράπεζα, αφού το άρθρο 39 παρ. 2 του ΝΔ δεν κάνει σχετική διάκριση. Κατά το άρθρο 39 όμως, απαιτείται να επιδοθεί η ολόκληρη η σύμβαση της ενεχυρασμένης απαίτησης μιας και δεν αρκεί απλή γνωστοποίηση του ενεχύρου.⁸² Κατά τα λοιπά, για την έγκυρη σύσταση του ειδικού ενεχύρου απαίτησης του νομοθετικού διατάγματος, ισχύουν οι διατάξεις του αστικού κώδικα.

II. Η λειτουργία και ο χαρακτήρας του ενεχύρου κατά το Ν.Δ.

Όπως ήδη έχει αναλυθεί ανωτέρω, η σύσταση του ενεχύρου κατά το κοινό δίκαιο του αστικού κώδικα και ιδίως η σύσταση ενεχύρου επί απαίτησης, έχει ως σκοπό την εξασφάλιση του ενεχυρούχου δανειστή με τη σύσταση

⁸⁰ Βλ. άρθρο 36 παρ. 2 του Ν.Δ. της 17.7/13.8.1923

⁸¹ Βλ. άρθρο 39 παρ. 2 του Ν.Δ. της 17.7/13.8.1923

⁸² Και στην περίπτωση του άρθρου 39 του ΝΔ, η αναγγελία της ενεχύρασης από την πιστώτρια τράπεζα θα είναι έγκυρη, ακόμα και αν γίνει με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, όπως την άσκηση αγωγής, παρέμβασης, αναγγελία στο πλαίσιο πλειστηριασμού - ΜΑΖΗ Π., Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανώνυμων εταιριών, 1993, σελ. 589

επιβάρυνσης επί της απαίτησης και την προνομιακή ικανοποίηση του δανειστή από την βεβαρυμένη με το ενέχυρο απαίτηση.

Το νομοθετικό διάταγμα της 17.7/13.8.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανώνυμων εταιρειών», κατά παρέκκλιση από τη ρύθμιση του ενεχύρου απαιτήσεων στον αστικό κώδικα και με απώτερο σκοπό την αποτελεσματικότερη προστασία του ενεχυρούχου δανειστή και κυρίως των τραπεζών, προχώρησε ένα βήμα περαιτέρω, εξομοιώνοντας την ενεχύραση που καταρτίζεται δυνάμει των διατάξεων του, με την εκχώρηση απαιτήσεων κατά τις διατάξεις του αστικού κώδικα.⁸³ Η ρύθμιση μάλιστα αυτή του νομοθετικού διατάγματος, απασχόλησε την θεωρία και τη νομολογία και διατυπώθηκαν αντικρουόμενες απόψεις αναφορικά με την φύση και το χαρακτήρα της εκχώρησης του άρθρου 39.

Κατά μια άποψη στη θεωρία⁸⁴ η οποία έγινε αποδεκτή και από μέρος της νομολογίας,⁸⁵ όπως θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο, διατυπώθηκε η άποψη ότι το τραπεζικό ενέχυρο συνιστά είδος εξασφαλιστικής (καταπιστευτικής) εκχώρησης,⁸⁶ σύμφωνα με την οποία μετά την επίδοση του άρθρου 39 παρ. 2 του ν.δ και την αναγγελία της σύμβασης, αποκόπτεται κάθε δεσμός του ενεχυραστή και οφειλέτη (εκχωρητή), ο οποίος αποξενώνεται και δεν μπορεί να αναμιχθεί με οποιονδήποτε τρόπο στην απαίτηση, της οποίας αποκλειστικώς δικαιούχος καθίσταται ο ενεχυρούχος δανειστής (εκδοχέας). Έκτοτε αποκτά την απαίτηση η πιστώτρια ανώνυμη εταιρία (εκδοχέας), στην οποία εκχωρείται η απαίτηση και μόνον αυτή νομιμοποιείται να εγείρει τη σχετική αγωγή για την

⁸³ Το άρθρο 39 του διατάγματος ορίζει: «1. Εάν αντικείμενον της ενεχυράσεως είναι απαιτήσεις ονομαστική του οφειλέτου κατά τρίτου, η ενεχύρασις συνεπάγεται εκχώρησιν της απαιτήσεως υπό του οφειλέτου προς την πιστώτριαν. 2. Αντίγραφον της συμβάσεως ενεχυράσεως επιδίδεται τω τρίτω. 3. Από της επιδόσεως θεωρείται η πιστώτρια ως νεομομένη την απαίτησιν».

⁸⁴ ΜΠΑΛΗΣ, Ενεχύρασις απαιτήσεως και εκχώρησις *ri gnoris causa*, σε τιμ. τομ. Ζηλήμονος σελ. 199. - ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ, σχόλιο στην ΕφΑθ 1735/1983 ΕλΔ 24 σελ. 1046.

⁸⁵ Βλ. Γνωμοδότηση 629/1997 ΝΣΚ, Δ' Τμήμα –ΕφΠατρ. 1205/2005 ΝΟΜΟΣ - ΕφΑθ 32/2011 ΝΟΜΟΣ - ΠολΠρΑθ. 6180/2012 - ΣΤΕ 179/2014

⁸⁶ Καταπιστευτική καλείται η εκχώρηση με την οποία μεταβιβάζεται η απαίτηση με σκοπό όχι την πρόσκτηση της στην περιουσία του εκδοχέα [καταπιστευματούχου] αλλά είτε την εξασφάλιση απαίτησης του τελευταίου κατά του μεταβιβάζοντος εκχωρητή [εξασφαλιστική εκχώρηση] είτε τη διαχείριση της μεταβιβαζόμενης απαίτησης από τον εκδοχέα [συνήθως εκχώρηση προς είσπραξη]. Βασικό εννοιολογικό χαρακτηριστικό της καταπιστευτικής εκχώρησης, όπως και κάθε καταπιστευτικής δικαιοπραξίας, είναι ότι στον εκχωρητή μεταβιβάζονται περισσότερες εξουσίες από εκείνες που είναι απαραίτητες για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκουν τα μέρη.

απαίτηση, να την εισπράξει για την εξόφληση του ασφαλιζόμενου πιστώματός της και να αποδώσει στον ενεχυραστή το τυχόν υπόλοιπο.⁸⁷ Αν δεν υπάρχει έγκυρη απαίτηση του δανειστή τότε η εκχώρησή της δεν επιφέρει κανένα αποτέλεσμα στις σχέσεις εκδοχέα και οφειλέτη, κατά τη γενική αρχή ότι κανείς δεν μπορεί να μεταβιβάσει δικαίωμα που δεν έχει, για το λόγο ότι καλόπιστη (για τον εκδοχέα) κτήση απαίτησης από τρίτον δεν προβλέπεται, όπως προβλέπει για την μεταβίβαση κινητών η ΑΚ 1036,⁸⁸ ενώ σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 463 ΑΚ ο οφειλέτης μπορεί και μετά την αναγγελία να αντιτάξει κατά του εκδοχέα ενστάσεις που είχε κατά του εκχωρητή, αρκεί να θεμελιώνονται σε γεγονότα που υπήρχαν ήδη κατά το χρόνο της αναγγελίας. Τέλος, ως προς τις σχέσεις μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα, εφαρμογής θα τύχει η διάταξη του άρθρου 467 ΑΚ.

Η ενεχύραση όμως του νομοθετικού διατάγματος σε καμία περίπτωση δε συνιστά γνήσια και μάλιστα πλήρης εκχώρησης, καθότι έρχεται σε αντίθεση με την διάταξη του άρθρου 44 του ν.δ. μιας και πλήρης εκχώρηση της απαιτήσεως και συνάμα υποχρέωση επιστροφής της διαφοράς μετά από την είσπραξη της απαίτησης, σε όσο μέτρο υπερκαλύπτει την ασφαλιζόμενη αξίωση, είναι έννοιες ασυμβίβαστες, εκτός και αν υπάρχει ειδική συμφωνία των μερών με ανάλογο περιεχόμενο.⁸⁹

Επιπροσθέτως, δεν μπορεί να αποτελέσει ούτε καταπιστευτική εκχώρηση απαιτήσεως, όπως δέχεται μεγάλο μέρος της νομολογίας, διότι με την τελευταία και υπό τον όρο ότι η αναγγελία προς τον εκχωρούμενο οφειλέτη συνεχίζει να αποτελεί προϋπόθεση της ολοκλήρωσης της εκχώρησης, επέρχεται «*prima faciae*» οριστική αποξένωση της απαίτησης από την περιουσία του ασφαλειοδότη και ένταξη αυτής στην περιουσία του ασφαλειολήπτη, με απλή ενοχική υποχρέωση επανεκχώρησης.⁹⁰ Σε συνέχεια δε των ανωτέρω, η πιστώτρια ενεχυρούχος δανείστρια τράπεζα δεν μπορεί στο ενέχυρο του άρθρου 39 του ν.δ. να προβεί σε παραπέρα διάθεση της απαίτησης, σε

⁸⁷ ΑΠ 108/1997 ΕλλΔνη 1998,107, ΑΠ 1669/1995 ΕλλΔνη 1998,378, ΕφΑΘ 4510/1998 ΕλλΔνη 1998,1657, ΕφΑΘ 1112/2004, ΕφΑΘ 32/2011 ΝΟΜΟΣ

⁸⁸ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Μ., Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, εκδόσεις Σάκκουλα 2004, σελ. 1381

⁸⁹ ΦΙΛΙΟΣ Π. ΧΡΙΣΤΟΥ, Ενεχύραση τραπεζικής κατάθεσης: νομική φύση και συνέπειες στην αναγκαστική εκτέλεση, ΕΠολΔ 2010, σελ 329

⁹⁰ Βλ. ανωτέρω.

αντιδιαστολή με αυτά που μπορεί να πράξει αν πρόκειται για καταπιστευτική εκχώρηση. Συνάμα η ενεχύραση του άρθρου 39 του νομοθετικού διατάγματος, δεν αποκλείει τη σύσταση περισσότερων εμπράγματων ασφαλειών επί της ίδιας απαίτησης προς περισσότερους δανειστές, κάτι που ασφαλώς αποκλείεται όταν πρόκειται για καταπιστευτική εκχώρηση που συνοδεύτηκε από αναγγελία προς τον εκχωρούμενο οφειλέτη.⁹¹ Τέλος, η ενεχύραση του νομοθετικού διατάγματος, δεν αποκόπτει την πιστώτρια τράπεζα από το δικαίωμα να εκχωρήσει παραπέρα την ασφαλιζόμενη με το ενέχυρο απαίτηση συμμεταβιβάζοντας με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 458 ΑΚ το συσταθέν κατά το προαναφερόμενο άρθρο 39 ενέχυρο της απαιτήσεως, σε αντίθεση με αυτό που ισχύει, κατά την απολύτως κρατούσα άποψη σχετικά με την καταπιστευτική εκχώρηση. Η ενεχύραση λοιπόν του νομοθετικού διατάγματος καθιδρύει εξασφαλιστικό τύπο με παρεπόμενο χαρακτήρα, χαρακτηριστικό που δεν απαντά σε μια καταπιστευτική εκχώρηση.⁹²

Είναι λοιπόν προφανές ότι η καταπιστευτική εξασφαλιστική εκχώρηση, δεν έχει καμία σχέση με το ενέχυρο του άρθρου 39 του ν.δ. και η φράση «*η ενεχυρίασις συνεπάγεται εκχώρησιν της απαιτήσεως υπό του οφειλέτου προς την πιστώτρια*», η οποία έχει προκαλέσει τα ερμηνευτικά αυτά ζητήματα, αποτελεί απλή διασάφηση του δικαιώματος της πιστώτριας τράπεζας να προβεί από μόνη της σε είσπραξη της ενεχυρασθείσας απαίτησης προτού το ασφαλιζόμενο με αυτήν χρέος καταστεί ληξιπρόθεσμο και απαιτητό, κατ' απόκλιση του άρθρου 1253 εδ. α ΑΚ που επιτρέπει πριν το ληξιπρόθεσμο της ασφαλιζόμενης απαίτησης μόνο την «από κοινού» είσπραξη της ενεχυρασθείσας απαιτήσεως από τον ενεχυριαστή και τον ενεχυρούχο δανειστή.⁹³

Η δεύτερη άποψη που διατυπώθηκε στην θεωρία⁹⁴ και εφαρμόστηκε εν μέρει από την νομολογία,⁹⁵ ερμήνευσε ότι η ενεχύραση κατά το νομοθετικό

⁹¹ Βλ. ανωτέρω, σελ 332

⁹² Βλ. ανωτέρω.

⁹³ Βλ. ανωτέρω.

⁹⁴ ΜΑΡΙΔΑΚΙΣ, Γνωμοδότηση σε ΕΕΝ 3 σελ. 1011. - ΜΑΖΗΣ, Εμπράγματη εξασφάλιση τραπεζών και ανωνύμων εταιριών 1983 παρ. 46 αριθ. 459. - ΔΗΜΑΚΟΥ, σε Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, ΑΚ άρθρο 1247 - 1248 σελ. 384. - ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ, Η απαίτηση ως μέσο χρηματοδότησης, σε ΕπισκΕμπΔ 1997 σελ. 9. - Ν. ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ, σχόλιο στην ΑΠ 1065/2009 σε ΕΠολΔ 2010 σελ. 59 επ. - Χρ. Φύλιος, Ενεχύραση τραπεζικής κατάθεσης: νομική φύση και συνέπειες στην αναγκαστική εκτέλεση, ΕΠολΔ 2010

διάταγμα δεν συνιστά ούτε πλήρη ούτε καταπιστευτική εκχώρηση, αλλά γνήσιο ενέχυρο απαιτήσεως που διέπεται συμπληρωματικά από τις περί ενεχύρου διατάξεις του αστικού κώδικα και μόνον επικουρικώς από τις διατάξεις για την εκχώρηση απαιτήσεων. Η εκχώρηση αυτή δεν φτάνει μέχρι το σημείο να υπερακοντίζει το σκοπό για τον οποίο συνομολογείται η ενεχύραση, που είναι η εξασφάλιση της πιστώτριας τράπεζας και με την έννοια αυτή δεν συνεπάγεται μια τέλεια, απόλυτη και οριστική διάθεση της απαίτησης προς την τράπεζα, με την έννοια των διατάξεων της εκχώρησης (ΑΚ 455), αλλά «πλασματική», «περιορισμένη» που τα αποτελέσματα της ρυθμίζονται κατά πρώτο λόγο από το ενεχυρικό δίκαιο, επικουρικά δε από τις περί εκχωρήσεως διατάξεις όπως προεκτέθηκε.⁹⁶ Ο ενεχυραστής λοιπόν, παραμένει δανειστής της απαιτήσεως, η οποία υπόκειται περαιτέρω σε κατάσχεση από τους δικούς του δανειστές και μπορεί να ενεχυραστεί περαιτέρω ή να εκχωρηθεί, βεβαρυμμένη βέβαια με το πρώτο ενέχυρο, δίχως αυτό να κινδυνεύει ούτε από τυχόν καλή πίστη του ειδικού διαδόχου, καθώς δεν ισχύει επί απαιτήσεων, αλλά μόνο επί κινητών πραγμάτων η καλόπιστη κτήση δικαιώματος απαλλαγμένου βαρών.⁹⁷

Την άποψη αυτήν την απέκρουε συστηματικά το ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο, υιοθετώντας επι το πλείστον την άποψη ότι το ενέχυρο του άρθρου 39 του ν.δ. συνιστά καταπιστευτική εκχώρηση, ωστόσο προκρίθηκε από μέρος της νομολογίας καθότι έδινε απαντήσεις στους προβληματισμούς όταν η παρεχόμενη ως ασφάλεια απαίτηση προς την πιστώτρια τράπεζα, ήταν απαίτηση κατά της ίδιας της τράπεζας, όπως όταν πρόκειται για απαίτηση του δικαιούχου τραπεζικού λογαριασμού από τη σύμβαση ανώμαλης παρακαταθήκης. Η θεώρηση της τελευταίας «παραχώρησης» ως μορφής καταπιστευτικής εκχώρησης θα οδηγούσε στο προφανές άτοπο ο εκδοχέας να είναι συνάμα και οφειλέτης της απαιτήσεως και κατ' αυτόν τον τρόπο θα επέρχονταν απόσβεση της τελευταίας δια συγχύσεως (453 ΑΚ).⁹⁸

⁹⁵ ΑΠ 1065/2009, Εφαθ 5740/2011, ΔΕΕ 2012 σελ.131 – Πολ.Πρ.Αθ. 6340/2013 - ΠολΠρΘες. 3088/2014

⁹⁶ Πολ.Πρ.Αθ. 6340/2013, φύλλο 2^ο, σελ. 3

⁹⁷ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ., Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου από την κατάσχεση απαιτήσεων στα χέρια τρίτου, Τραπεζικό ενέχυρο, σελ. 14, Digesta 2014

⁹⁸ ΦΙΛΙΟΣ Π. ΧΡΙΣΤΟΥ, Ενεχύραση τραπεζικής κατάθεσης: νομική φύση και συνέπειες στην αναγκαστική εκτέλεση, ΕΠολΔ 2010, σελ. 333

Τέλος, διατυπώθηκε και μια ενδιάμεση άποψη⁹⁹ η οποία αντιμετωπίζει το τραπεζικό ενέχυρο ως «ερμαφρόδιτο» μόρφωμα του οποίου ο ταυτόχρονος χαρακτηρισμός ως ενέχυρο και ως εκχώρηση πρόκειται για νομοθετική αστοχία και να μεν τάσσεται ως προς τη νομική του φύση με την πρώτη ως άνω γνώμη (εξασφαλιστική – καταπιστευτική εκχώρηση), αποκλίνει όμως από αυτήν ως προς τις έννομες συνέπειες θεωρώντας πως «η ρύθμιση του άρθρου 44 μαρτυρεί κατά τρόπον εύγλωττο ότι ο ενεχυραστής δεν αποξενώνεται εντελώς από την ενεχυρασθείσα απαίτησή του, αλλά εξακολουθεί να έχει δικαιολογημένο ενδιαφέρον για την είσπραξή του».¹⁰⁰

Παρά λοιπόν το γεγονός ότι η καταπιστευτική εκχώρηση ομοιάζει με το ενέχυρο [ενεχύραση] απαίτησης, αφού και στις δυο περιπτώσεις επιδιώκεται η παροχή ασφάλειας στο δανειστή, διαφέρουν όμως ως προς τα ουσιώδη στοιχεία του τρόπου σύστασης και τα αποτελέσματα, έτσι ώστε να αποκλείεται η εξομοίωση τους. Ακόμη δε και στην περίπτωση κατά την οποία καταπιστευματούχος εκδοχέας είναι Τράπεζα, δεν προκύπτει το αντίθετο και δεν επέρχεται εξομοίωση του ενέχυρου με την καταπιστευτική εκχώρηση, κατ' αντιδιαστολή από την εξαιρετικού δικαίου διάταξη του άρθρου 39 § 1 του Ν.Δ. 17. 7. 1923 “περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών”, κατά την οποία η ενεχύραση ονομαστικής απαίτησης του οφειλέτη κατά τρίτου συνεπάγεται εκχώρηση της απαίτησης προς την πιστώτρια τράπεζα. Η εκχώρηση επομένως του νομοθετικού διατάγματος, συνιστά μια «περιορισμένη» εκχώρηση που τα αποτελέσματα ρυθμίζονται κατά πρώτο λόγο από τις ειδικές διατάξεις του ν.δ. και κατά δεύτερο λόγο από τις γενικές διατάξεις ενέχυρου απαίτησης του αστικού κώδικα και μόνο επικουρικά, εφόσον δεν αντιτίθεται σε αυτές, από τις γενικές διατάξεις εκχώρησης απαίτησης.¹⁰¹ Ο ενεχυραστής-εκχωρητής δεν αποξενώνεται πλήρως από την απαίτηση, απλώς η απαίτηση καθίσταται πλέον βεβαρυνμένη με το ενέχυρο και κατά τα άλλα μπορεί αυτός είτε να τη διαθέσει προς τρίτο, είτε να την επιβαρύνει περαιτέρω με επόμενα ενέχυρα.

⁹⁹ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Π., Η επιφύλαξη στον εκχωρητή της εξουσίας εισπράξεως (ιδίως επί εξασφαλιστικής εκχωρήσεως), σε ΕΛΔ 2011 σελ. 326 -327.

¹⁰⁰ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ., Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου από την κατάσχεση απαιτήσεων στα χέρια τρίτου, Τραπεζικό ενέχυρο, σελ. 15, Digesta 2014

¹⁰¹ ΜΑΖΗ Π., Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανώνυμων εταιριών, Αθήνα – Κομοτηνή, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα 1993, σελ. 589

III. Η είσπραξη του τραπεζικού ενέχυρου.

Παρά τις αντιτιθέμενες μέχρι και σήμερα διαφοροποιήσεις της νομολογία και της θεωρίας ως προς τη λειτουργία και το χαρακτήρα του τραπεζικού ενέχυρου, η σημαντικότερη ίσως διαφορά ανάμεσα στο τραπεζικό ενέχυρο του νομοθετικού διατάγματος και στα όσα ισχύουν στο κοινό ενέχυρο του αστικού κώδικα, έγκειται κυρίως στο πλαίσιο επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου και συγκεκριμένα όταν ο ενεχυρούχος δανειστής πρόκειται να ασκήσει την εξουσία που του παρέχει το ενέχυρο, ήτοι κατά τη στιγμή λειτουργίας και ενεργοποίησης του δικαιώματος του ενέχυρου.

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 44 του νομοθετικού διατάγματος,¹⁰² εάν τόσο η ασφαλισμένη όσο και η ενεχυρασμένη απαίτηση έγιναν απαιτητές, η πιστώτρια τράπεζα δικαιούται να προβεί στην είσπραξη της δεύτερης ως εκδοχέας αυτής και το τυχόν υπόλοιπο που θα προκύψει μετά την ικανοποίηση της, οφείλει να το αποδώσει στον ενεχυραστή. Είναι δηλαδή προφανές ότι η πιστώτρια τράπεζα δικαιούται να προβεί μόνη στην είσπραξη, χωρίς την σύμπραξη του ενεχυραστή και κατά παρέκκλιση από την διάταξη του άρθρου 1254 εδ. β του ΑΚ, σύμφωνα με την οποία ο ενεχυρούχος δανειστής εισπράττει την απαίτηση από κοινού με τον ενεχυραστή. Ειδικότερα, όπως ήδη έχει αναλυθεί σε ανωτέρω κεφάλαιο και σύμφωνα με το άρθρο 1254 εδ. β του ΑΚ, στην περίπτωση που η ασφαλισμένη απαίτηση έληξε και αν η ενεχυρασμένη απαίτηση είναι χρηματική, ο ενεχυρούχος δανειστής μπορεί να προβεί μόνος στην είσπραξη της, μόνο όμως κατά το μέρος που απαιτείται για την ικανοποίηση του.¹⁰³ Είναι προφανές ότι υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις, η ρύθμιση του άρθρου 44 του νομοθετικού διατάγματος είναι ευνοϊκότερη από τη γενική διάταξη του αστικού κώδικα, παρέχοντας μεγαλύτερη εξασφάλιση κυρίως προς τη πιστώτρια τράπεζα. Στη περίπτωση τώρα κατά την οποία η

¹⁰² Το άρθρο 44 ορίζει: «Εάν αντικείμενον της ενεχυράσεως είναι απαιτήσεις η πιστώτρια δικαιούται ίνα εισπράξει την απαίτησιν ως εκδοχέυς, το δε μετά την εξόφλησιν υπόλοιπον αποδίδει τω οφειλέτη».

¹⁰³ Άρθρο 1254 ΑΚ : Όταν λήγει το ασφαλιζόμενο χρέος, αν η ενεχυρασμένη απαίτηση δεν είναι χρηματική, ο ενεχυρούχος δανειστής την εισπράττει μόνος και επέρχονται οι συνέπειες της ενεχυράσεως πράγματος του ενεχυραστή. Αν η ενεχυρασμένη απαίτηση είναι χρηματική, έχει δικαίωμα επίσης ο δανειστής να την εισπράξει αλλά μόνο κατά το ποσόν που απαιτείται για την ικανοποίησή του. Αντί για τέτοια είσπραξη έχει δικαίωμα να απαιτήσει να του εκχωρηθεί η απαίτηση αντί καταβολής. Δεν δικαιούται σε άλλη διάθεση της ενεχυρασμένης απαίτησης.

ενεχυρασμένη απαίτηση δεν είναι χρηματική, τότε η ειδική διάταξη του νομοθετικού διατάγματος συμπίπτει ως προς τα αποτελέσματα της με τη γενική διάταξη και στη συνέχεια το ενέχυρο απαίτησης μετατρέπεται σε ενέχυρο επί κινητών και εφαρμόζονται περαιτέρω οι σχετικές ειδικές και γενικές διατάξεις για την ικανοποίηση του δανειστή ενέχυρου επί κινητών.

Στην περίπτωση τώρα κατά την οποία η ενεχυρασμένη απαίτηση δεν έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη, αναλύθηκε ανωτέρω ότι κατά το κοινό δίκαιο του αστικού κώδικα και σύμφωνα με το άρθρο 1252 ΑΚ, ο ενεχυρούχος δανειστής έχει δικαίωμα να εισπράξει μόνος την ενεχυρασμένη απαίτηση στην περίπτωση που αυτή δεν είναι χρηματική και στη συνέχεια αποκτά ενέχυρο επι κινητού. Στην αντίθετη δε περίπτωση κατά την οποία η ενεχυρασμένη απαίτηση είναι χρηματική, ο ενεχυρούχος δανειστής μπορεί να εισπράξει την ασφαλισμένη απαίτηση μόνο από κοινού με τον ενεχυραστή-οφειλέτη και στη συνέχεια να γίνει ασφαλής και έντοκη τοποθέτηση των χρημάτων με την επιφύλαξη του δικαιώματος ενέχυρου, κατόπιν υποδείξεως του ενεχυρούχου δανειστή.¹⁰⁴

Κατά τη ρύθμιση του άρθρου 44 του νομοθετικού διατάγματος και συγκεκριμένα στην περίπτωση κατά την οποία η ενεχυρασμένη απαίτηση δεν έχει καταστεί ληξιπρόθεσμη, ο ενεχυρούχος δανειστής μπορεί μόνο είτε να περιμένει να λήξει και η ενεχυρασμένη απαίτηση, είτε να απαιτήσει να του εκχωρηθεί η απαίτηση αντί καταβολής. Στην πρώτη περίπτωση ωστόσο καθίσταται τελείως απροστάτευτος με σοβαρό κίνδυνο να μην μπορέσει να ικανοποιηθεί όταν θα λήξει η απαίτηση του, διότι η ασφαλιζόμενη απαίτηση μπορεί έως τότε να έχει αποσβεστεί ή χαθεί με οποιονδήποτε τρόπο, ενώ στην δεύτερη περίπτωση της εκχώρησης της απαίτησης αντί καταβολής, θα επέλθει απόσβεση της ασφαλισμένης απαίτησης του και φυσικά απόσβεση και της ίδιας της ασφάλειας.

Στην περίπτωση δε κατά την οποία έληξε μόνο η ενεχυρασμένη απαίτηση, τότε η πιστώτρια μπορεί πάλι να ασκήσει τις εξουσίες του άρθρου 44, ανεξάρτητα αν η απαίτηση είναι ή όχι χρηματική. Συγκεκριμένα, εάν η απαίτηση δεν είναι χρηματική, θα εφαρμοστεί το άρθρο 1252 ΑΚ εδ. β¹⁰⁵ και

¹⁰⁴ Βλ. άρθρο 1252 Αστικού Κώδικα και κεφάλαιο δεύτερο της παρούσας, σελ. 13 επ.

¹⁰⁵ Ο ενεχυρούχος δανειστής αποκτά ενέχυρο επι κινητού

στην περίπτωση κατά την οποία είναι χρηματική θα εφαρμοστεί το άρθρο 1253 ΑΚ εδ. β,¹⁰⁶ μέχρι η ασφαλιζόμενη απαίτηση να καταστεί ληξιπρόθεσμη, οπότε και θα την συμψηφίσει με τα χρήματα αυτά.¹⁰⁷

Τέλος, ζήτημα γεννιέται εφόσον επί της ίδιας απαιτήσεως έχουν συσταθεί περισσότερα ενέχυρα από τον ενεχυριαστή προς πλείονες ασφαλειολήπτες (π.χ. δυο τράπεζες). Ο ενεχυρούχος δανειστής που αποκτά το ενέχυρο του νομοθετικού διατάγματος είναι καταρχήν και οφειλέτης της απαιτήσεως, συνεπώς η διάταξη του άρθρου 434 ΑΚ για τη δημόσια κατάθεση της απαίτησης όταν υπάρχει εύλογη αμφιβολία ως προς το πρόσωπο του δανειστή δεν βρίσκει κατά κανόνα εφαρμογή. Έπειτα σ' επίπεδο χρονικής προτεραιότητας μεταξύ ενεχυρούχων δανειστών, το άρθρο 1250 ΑΚ θα τύχει πλήρους εφαρμογής. Μόνο ζητούμενο είναι σε ποιον θα αποδίδει το εναπομείναν υπόλοιπο ο πρώτος στην τάξη ενεχυρούχος που προβαίνει σε είσπραξη της απαίτησης: στον ασφαλειοδότη ή στους εναπομείναν στην τάξη ενεχυρούχους δανειστές με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 1254 εδ. β ΑΚ. Ορθότερη φαίνεται η άποψη σύμφωνα με την οποία ο πρώτος στην τάξη ενεχυρούχος δανειστής δεν αναλαμβάνει ρόλο εκκαθαριστή όλων των ασφαλειών, αλλά αποδίδει το εναπομείναν στον ασφαλειοδότη.¹⁰⁸

Δικαιολογητικός λόγος διατήρησης της διάταξης του άρθρου 44 του νομοθετικού διατάγματος, υπήρξε η προστασία του ενεχυρούχου δανειστή με την εξασφάλιση της εξουσίας του να εισπράξει την ασφαλιζόμενη απαίτηση, γεγονός αμφίβολο με την απλή ενεχύραση, ενόψει των ατελειών των διατάξεων περί ενεχύρου. Η μόνη προστασία που επιφύλαξε ο νομοθέτης προς τον ενεχυρούχο δανειστή, ήταν η παροχή της εξουσίας προς είσπραξη του εκδοχέα, δίχως να του παραχωρεί περαιτέρω εξουσίες όπως αυτές προβλέπονται στην εκχώρηση, εκτός αν αυτές συμφωνηθούν ρητά ή σιωπηρά, όπως στην καταπιστευτική εκχώρηση. Παρά λοιπόν τη ρητή αναφορά του νομοθετικού

¹⁰⁶ ο ενεχυρούχος δανειστής μπορεί να εισπράξει την ασφαλισμένη απαίτηση μόνο από κοινού με τον ενεχυραστή-οφειλέτη και στη συνέχεια να γίνει ασφαλής και έντοκη τοποθέτηση των χρημάτων

¹⁰⁷ ΜΑΖΗ Π., Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανώνυμων εταιριών, Αθήνα – Κομοτηνή, εκδόσεις. Αντ. Σάκκουλα 1993, σελ. 589 επ.

¹⁰⁸ ΦΙΛΙΟΣ Π. ΧΡΙΣΤΟΥ, Ενεχύραση τραπεζικής κατάθεσης: νομική φύση και συνέπειες στην αναγκαστική εκτέλεση, ΕΠολΔ 2010, 333

διατάγματος στο άρθρο 39 ότι από την επίδοση της σύμβασης στον οφειλέτη, η απαίτηση εκχωρείται προς την πιστώτρια τράπεζα, εν προκειμένω και σύμφωνα με το άρθρο 44 του νομοθετικού διατάγματος, είναι ευκόλως αντιληπτό ότι δεν πρόκειται για μια πλήρη εκχώρηση, αλλά ούτε και καταπιστευτική εκχώρηση, όπως αναλύθηκε ανωτέρω. Κατά συνέπεια, η περίπτωση του τραπεζικού ενεχύρου του νομοθετικού διατάγματος, πρόκειται για ενεχύρωση απαίτησης η οποία διέπεται από ορισμένες ειδικότερες ρυθμίσεις, όπου με την απόσβεση της ασφαλιζόμενης απαίτησης επέρχεται αυτοδίκαιη και ταυτόχρονη απόσβεση του δικαιώματος του ασφαλειούχου, ενώ στην πλήρη εκχώρηση το δικαίωμα αυτό θα διατηρούσε την αυτοτέλεια του και στην περίπτωση της καταπιστευτικής εκχώρησης θα υπόκειντο μόνο στους όρους της καταπιστευτικής συμφωνίας.¹⁰⁹

IV Η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης.

Η τελευταία ουσιώδης διαφοροποίηση ανάμεσα στο κοινό ενέχυρο απαίτησης του αστικού κώδικα σε σύγκριση με το τραπεζικό ενέχυρο του νομοθετικού διατάγματος, έγκειται στη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης προς ικανοποίηση της ασφαλισμένης με ενέχυρο απαίτησης. Το ζήτημα της αναγκαστικής εκτέλεσης του τραπεζικού ενέχυρου, ρυθμίζεται από τις ειδικές σε σχέση με τον ΚπολΔ διατάξεις των άρθρων 40 επ. του ίδιου του νομοθετικού διατάγματος, οι οποίες παρουσιάζουν ουσιώδεις διαφορές από αυτές του ΚπολΔ, καθιστώντας την διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης πιο άμεση.¹¹⁰

Ειδικότερα, όπως ορίζει το άρθρο 40 του νομοθετικού διατάγματος, η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης άρχεται με την επίδοση επιταγής προς πληρωμής, δίχως να απαιτείται η έκδοση εκτελεστού τίτλου. Υποστηρίζεται ωστόσο η άποψη, ότι θέση εκτελεστού τίτλου επέχουν τα έγγραφα της σύμβασης δανείου ή ανοίγματος πίστωσης λογαριασμού και της σύστασης του

¹⁰⁹ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Μ. Μελέτες, Τόμος II, εκδ. Αντ. Σάκουλα, 2010, σελ. 1066 επ.

¹¹⁰ Το άρθρο 40 του Ν.Δ «1. Εάν το δάνειον κατέστη απαιτητόν οπωσδήποτε, δικαιούται η πιστώτρια να προβή εις αναγκαστικήν εκτέλεσιν αρχομένην δι' επιδόσεως επιταγής προς πληρωμήν. 2. Η επιταγή, περιέχουσα σύντομον μνείαν του οφειλομένου ποσού, επιδίδεται τω οφειλέτη, εάν κατοική εν τω τόπω της ενεχυριάσεως, εν πάση δε άλλη περιπτώσει συμπεριλαμβανομένης και εκείνης, καθ' ην ο οφειλέτης είναι αγνώστου διαμονής, εάν δεν έχη αντίκλητον διορισθέντα εν τη συμβάσει ενεχυριάσεως, προς τον γραμματέα των Πρωτοδικών του τόπου της ενεχυριάσεως. 3. Ο γραμματεὺς τηρεῖ ειδικόν βιβλίον ένθα καταχωρεῖ κατά χρονολογικήν σειράν τας επιδιδόμενας επιταγὰς και φυλάττει αὐτάς».

ενεχύρου.¹¹¹ Μετά την επίδοση της επιταγής, η δανείστρια τράπεζα χορηγεί στον αναγραφόμενο στην επιταγή προς πληρωμή συμβολαιογράφο, εντολή για σύνταξη και δημοσίευση ειδοποίησης για τη διενέργεια πλειστηριασμού, χωρίς μεσολάβηση οποιασδήποτε πράξης αναγκαστικής εκτέλεσης ή οποιαδήποτε άλλη παρόμοια ενέργεια.¹¹² Η πρώτη συνεπώς μετά την επίδοση πράξη της εκτέλεσης είναι η παροχή στο συμβολαιογράφο της σχετικής παραγγελίας¹¹³ από την επισπεύδουσα δανείστρια τράπεζα και στη συνέχεια η σύνταξη και δημοσίευση της ειδοποίησης από τον οριζόμενο συμβολαιογράφο. Η ειδοποίηση του συμβολαιογράφου ως η πρώτη διαδικαστική πράξη της εν εξελίξει διαδικασίας εκτέλεσης, η οποία προσλαμβάνει δημοσιότητα, θεωρείται ότι αφετηριάζει τη νομική δέσμευση του πράγματος, κατά το αντίστοιχο αποτέλεσμα της αναγκαστικής κατάσχεσης.¹¹⁴ Μάλιστα, αξίζει να επισημανθεί ότι η σχετική ειδοποίηση, πραγματοποιείται αμέσως μετά την επίδοση της επιταγής στον καθού, χωρίς την τήρηση της τριήμερης προθεσμίας διασκέψεως του άρθρου 926 παρ. 1 ΚπολΔ.¹¹⁵

Μετά την πάροδο οκτώ ημερών από την επίδοση της επιταγής προς πληρωμή, διενεργείται πλειστηριασμός ενώπιον του οριζόμενου εις την επιταγή συμβολαιογράφου, χωρίς να επιβάλλεται κατάσχεση, έκδοση και δημοσίευση προγράμματος πλειστηριασμού, εκτός από τη δημοσίευση ειδοποίησης σε ευρείας κυκλοφορίας εφημερίδα, υπογραφόμενη από το συμβολαιογράφο, στην οποία αναφέρεται ο τόπος και ο χρόνος, καθώς και μια σύντομη περιγραφή των εκποιούμενων πραγμάτων, όπως αναλύθηκε ανωτέρω.¹¹⁶ Σε περίπτωση δε ικανοποίησης απαίτησης από σύμβαση ανοίγματος πίστωσης με ανοικτό

¹¹¹ ΜΑΖΗ Π., Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανώνυμων εταιριών, Αθήνα – Κομοτηνή, εκδ. Αντ. Σάκκουλα 1993, σελ. 589 επ. - ΨΥΧΟΜΑΝΗ ΣΠ., Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών συμβάσεων, τεύχος Ι, 6^η έκδοση, 2010, σελ. 423

¹¹² Βλ. ανωτέρω ΜΑΖΗ Π. έκδοση 1993, σελ. 238

¹¹³ Βλ. ανωτέρω ΜΑΖΗ Π. έκδοση 1993, σελ. 248

¹¹⁴ Βλ. ανωτέρω ΜΑΖΗ Π. έκδοση 1993, σελ. 241

¹¹⁵ Βλ. ανωτέρω ΜΑΖΗ Π. έκδοση 1993, σελ. 233

¹¹⁶ Βλ. άρθρο 42 ΝΔ: «1. Περί παντός άλλου πράγματος γίνεται την πρώτην Κυριακήν μετά πάροδον οκτώ ημερών από της επιταγής αναγκαστικός πλειστηριασμός ενώπιον συμβολαιογράφου οριζομένου εν τη επιταγή υπό της επισπευδούσης άνευ κατασχέσεως. 2. Του πλειστηριασμού προηγείται μόνον η εν εφημερίδι ευρέως κυκλοφορούση, ην ορίζει ο συμβολαιογράφος, δημοσίευσις ειδοποιήσεως υπογεγραμμένης υπό του συμβολαιογράφου και περιεχούσης τον τόπον και τον χρόνον της εκποιήσεως και σύντομον αναγραφήν των εκποιουμένων πραγμάτων. 3. Επί του τοιούτου πλειστηριασμού κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αι διατάξεις περί πλειστηριασμού κινητών».

λογαριασμό, η τράπεζα οφείλει να αναγράφει/επισυνάπτει κάτω από την επιταγή που επιδίδει στον οφειλέτη, απόσπασμα βιβλίων της με κίνηση του λογαριασμού, καθώς και το χρεωστικό υπόλοιπο.¹¹⁷ Όσον δε αφορά την κύρια διαδικασία του πλειστηριασμού, διεξάγεται επί τη βάση των γενικών διατάξεων του ΚπολΔ περί πλειστηριασμού κινητών πραγμάτων¹¹⁸ (άρθρα 959 επ. ΚπολΔ), κατά παραπομπή από το άρθρο 42 παρ. 3 του νομοθετικού διατάγματος.

Στην πράξη μάλιστα και προκειμένου η τράπεζα να επιτύχει την ταχύτερη και όσο το δυνατόν ανέξοδη ικανοποίηση της, επιλέγει διάφορους τρόπους είσπραξης της ασφαλισμένης απαίτησης της. Έτσι, είτε θέτει προσυμφωνημένο όρο στη σύμβαση ενεχύρασης περί συμψηφισμού της απαίτησης της με εκείνη του οφειλέτη-πελάτη της για απόδοση της κατάθεσης που ενδεχομένως διατηρεί στην τράπεζα, είτε αποκρούει την απαίτηση του οφειλέτη προς απόδοση της κατάθεσης προβάλλοντας την ένσταση επίσχεσης μέχρι να ικανοποιηθεί η απαίτηση της έναντι του, είτε μετατρέπει τη σύμβαση παρακαταθήκης, με βάση την οποία διατηρεί την κατάθεση του οφειλέτη-πελάτη της, σε ανώμαλο ενέχυρο επί χρημάτων.¹¹⁹

Οι παρεκκλίσεις λοιπόν που παρουσιάζει το τραπεζικό ενέχυρο του νομοθετικού διατάγματος σε σχέση με το κοινό ενέχυρο του αστικού κώδικα, καταδεικνύουν από την μία τις διαφορές προς τη λειτουργία και τα αποτελέσματα που υφίσταντο ανάμεσα στις διατάξεις του αστικού κώδικα σε σχέση με τις ειδικές διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος και από την άλλη αναδεικνύουν τις ομοιότητες του τραπεζικού ενέχυρου με την καταπιστευτική

¹¹⁷ Βλ. άρθρο 47 Ν.Δ: «1. Αι διατάξεις των προηγουμένων άρθρων του παρόντος κεφαλαίου εφαρμόζονται επί δανείου (πιστώσεως) επ' ανοικτό λογαριασμό. 2. Τούτον κλείει η πιστώτρια όταν θελήση. 3. Κάτωθι της επιταγής προς πληρωμήν αναγράφει η πιστώτρια απόσπασμα των βιβλίων αυτής εμφανίζον την κίνησιν του λογαριασμού και το χρεωστικόν υπόλοιπον. 4. Ο οφειλέτης δικαιούται να αμφισβητήσει τον λογαριασμόν, αλλ' η τοιαύτη αμφισβήτησις δεν αναστέλλει την εκτέλεσιν ούτε ακυροί την κατακύρωσιν».

¹¹⁸ Στη θεωρία έχει αμφισβητηθεί η φύση αυτού του πλειστηριασμού ως αναγκαστικού ή εκούσιου, με κυριότερη συνέπεια της υιοθέτησης της πρώτης άποψης τη δυνατότητα άσκησης αναγγελιών εκ μέρους τρίτων δανειστών του καθού.

Για αποκλίνουσες απόψεις ΒΛ. ΜΑΖΗ Π., Εμπράγματα εξασφάλιση τραπεζών και ανώνυμων εταιριών, έκδοση 1993, σελ. 193, υποσημείωση. 26

¹¹⁹ ΧΑΡΙΣΜΑ Μ. Είσπραξη της απαίτησης που αποτελεί αντικείμενο ασφάλειας, εισήγηση στο 20^ο Συνέδριο Εμπορικού δικαίου της ένωσης Ελλήνων εμπορικών, Καμένα Βούρλα Φθιώτιδας, 22-24 Οκτωβρίου 2010, σελ. 20

εκχώρηση. Και οι δυο ανωτέρω θεσμοί έχουν πάντοτε εξασφαλιστικό σκοπό, με τη διαφοροποίηση τους να παρουσιάζεται κυρίως στη φύση και την έκταση του δικαιώματος που αποκτά ο ενεχυρούχος δανειστής του νομοθετικού διατάγματος σε σχέση με τον καταπιστευματοδόχο – εκδοχέα της εξασφαλιστικής εκχώρησης.¹²⁰ Έτσι η εξασφάλιση στην περίπτωση της καταπιστευτικής εκχώρησης έχει ως κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα το γεγονός ότι δεν αποτελεί παρεπόμενο δικαίωμα, σε αντίθεση με αυτό που ισχύει για το ενέχυρο απαίτησης του νομοθετικού διατάγματος. Άλλωστε όπως ισχύει με το ενέχυρο του αστικού κώδικα, έτσι και με το τραπεζικό ενέχυρο του νομοθετικού διατάγματος,¹²¹ ο ενεχυρούχος δανειστής αποκτά την οιονεί νομή επί του δικαιώματος/απαίτησης, ενώ ο ενεχυραστής εξακολουθεί να είναι φορέας της απαίτησης.

Σε αντίθεση με την κοινή ή την καταπιστευτική εκχώρηση, όπου η νομολογία κάνει λόγο για απόκτηση «κυριότητας» από τον εκδοχέα του δικαιώματος,¹²² στο τραπεζικό ενέχυρο του νομοθετικού διατάγματος, η νομολογία περιορίζεται να αναφερθεί σε μια απλή «νομή της απαίτησης».¹²³ Επομένως η πιστώτρια τράπεζα δεν μπορεί να προβεί σε περαιτέρω διάθεση της απαίτησης, σε αντίθεση με ότι ισχύει για τις καταπιστευτικές δικαιοπραξίες, όπου το δικαίωμα διάθεσης της απαίτησης, αν και περιορισμένο λόγω του περιεχομένου της εξασφαλιστικής συμφωνίας, εξακολουθεί να

¹²⁰ Διακρίνουμε δυο είδη καταπιστευτικής εκχώρησης απαίτησης: i) Εξασφαλιστική εκχώρηση. Η εξασφαλιστική εκχώρηση επιλέγεται στην πράξη αντί της ενεχύρασης απαίτησης [ΑΚ 1247 επ] ενόψει των πλεονεκτημάτων απέναντι της. Ειδικότερα, ενώ για την ενεχύραση απαίτησης απαιτείται τήρηση συμβολαιογραφικού τύπου [ΑΚ 1247 εδ• γ] και γνωστοποίηση της ενεχύρασης στον οφειλέτη [ΑΚ 1248], στην εκχώρηση αντιθέτως δεν απαιτείται τήρηση τύπου αφού αυτή καταρτίζεται και άτυπα ούτε απαιτείται γνωστοποίηση της στον οφειλέτη. Βέβαια, στην πράξη, αν δεν αναγγελθεί στον οφειλέτη δεν έχει ουσιαστικό αντίκρισμα, μπορεί όμως να ενεργοποιηθεί, ως γνωστόν, και με την άσκηση της αγωγής για πρώτη φορά, ακόμη και με διαταγή πληρωμής. Αν η απαίτηση του εκδοχέα κατά του εκχωρητή δεν ικανοποιηθεί, εισπράττει αυτός την εκχωρηθείσα απαίτηση και το τυχόν πλεόνασμα επιστρέφει στον εκχωρητή. ii) Εκχώρηση προς είσπραξη. Με αυτή την καταπιστευτική εκχώρηση εξυπηρετείται το συμφέρον του εκχωρητή. Ο εκδοχέας εισπράττει την απαίτηση για λογαριασμό του εκχωρητή, εκτός αν συμφωνήθηκε να την εισπράξει για λογαριασμό του. Οι επιδιωκόμενοι σκοποί μπορούν να ικανοποιηθούν και με την εντολή [ΑΚ 713], την πληρεξουσιότητα [ΑΚ 216], την εξουσιοδότηση προς είσπραξη, την έκταξη [ΑΚ 876] κλπ.

¹²¹ Βλ. άρθρο 39 παρ. 3 Ν.Δ της 17.7/13.8.1923

¹²² Βλ. ΑΠ Ολ 158/1969, ΝοΒ. τεύχος 17, σελ. 563

¹²³ Βλ. ΑΠ 1108/1996 ΕΛΔ, 1997, σελ. 1090 – ΑΠ 1129/1987 ΝοΒ, 1988 τεύχος 36, σελ. 1597

υφίσταται και είναι αλληλένδετο με τις εξουσίες που απονέμει η μεταβίβαση στο καταπιστευματούχο.

Τέλος και σχετικά με την απόσβεση της ασφάλειας, στην περίπτωση του τραπεζικού ενεχύρου του νομοθετικού διατάγματος, σε περίπτωση απόσβεσης του ασφαλισμένου χρέους για το οποίο έχει συσταθεί το ενέχυρο, επέρχεται και αυτοδικαίως απόσβεση της εν λόγω ασφάλειας, με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 1243 εδ. α ΑΚ, ενώ στην εξασφαλιστική εκχώρηση, η απόσβεση του χρέους δημιουργεί μόνο ενοχική υποχρέωση επανεκχώρησης της απαίτησης που μεταβιβάστηκε στον δανειστή ως ασφάλεια, η οποία υποχρέωση δεν προκύπτει βέβαια εκ του νόμου, αλλά από εξασφαλιστική συμφωνία.

Το ανωτέρω λοιπόν ζήτημα της φύσης του τραπεζικού ενεχύρου και συγκεκριμένα για το εάν πρόκειται για ειδικό ενέχυρο απαίτησης ή για μορφή καταπιστευτικής εκχώρησης απαίτησης, απασχόλησε και εξακολουθεί να απασχολεί μέχρι και σήμερα τη νομολογία των Ελληνικών δικαστηρίων με αντιτιθέμενες δικαστικές αποφάσεις. Στο επόμενο κεφάλαιο λοιπόν, θα γίνει μια συνοπτική παρουσία του διαχρονικού προβλήματος και της ερμηνείας που δόθηκε ως προς τη φύση του τραπεζικού ενεχύρου από τη νομολογία με σειρά αποφάσεων και επιχειρημάτων που καταλήγουν και στις δυο απόψεις.

4.- Η αντιμετώπιση του τραπεζικού ενεχύρου του άρθρου 39 του ν.δ. 17.7/13.8.1923 από τη νομολογία.

Η ερμηνεία του άρθρου 39 του νομοθετικού διατάγματος 17.7/13.8.1923 και συγκεκριμένα η αναφορά του άρθρου ότι η ενεχύραση συνεπάγεται εκχώρηση της απαίτησης από τον οφειλέτη προς την πιστώτρια εταιρεία και εν προκειμένω την τράπεζα, απασχόλησε και εξακολουθεί να απασχολεί μέχρι και σήμερα τη νομολογία των Ελληνικών δικαστηρίων με την έκδοση αντιτιθέμενων αποφάσεων, σε σημείο μάλιστα να μην έχει διασαφηνιστεί μέχρι και σήμερα το ζήτημα της φύσης και της λειτουργίας του άρθρου 39 του νομοθετικού διατάγματος. Στην παρούσα ενότητα θα επιχειρηθεί μια καταγραφή της Ελληνικής νομολογίας επί του ανωτέρω ζητήματος και την ερμηνεία που έδωσαν τα Ελληνικά δικαστήρια κατά καιρούς, επιχειρώντας να

αντιμετωπίσουν στην πράξη τα προβλήματα, από την αν μη τι άλλο, προβληματική ως προς την ερμηνεία διάταξη.

I. Η πάγια ως επι το πλείστον θέση της ελληνικής νομολογίας,¹²⁴ αντιμετώπιζε το ζήτημα του άρθρου 39 του νομοθετικού διατάγματος, διατυπώνοντας αδιαλείπτως την άποψη, ότι από της επιδόσεως του αντιγράφου της ενεχυρικής σύμβασης,¹²⁵ η ενεχυρούχος Τράπεζα θεωρείται όχι οιονεί νομέας, αλλά νομέας της απαίτησης.¹²⁶ Επέρχεται δηλαδή εκ του νόμου εκχώρηση της ενεχυρασθείσας απαιτήσεως στο δανειστή, το οποίο σημαίνει ότι έκτοτε αποκόπτεται κάθε δεσμός του ενεχυραστή πιστούχου με την ενεχυρασθείσα απαίτηση, την οποία στην έκταση που εκχωρήθηκε, δεν μπορεί ούτε να εισπράξει (αν καταστεί ληξιπρόθεσμη πριν από την ασφαλισμένη απαίτηση), ούτε να την μεταβιβάσει περαιτέρω, αφού ο ενεχυραστής αποξενώθηκε εντελώς από την απαίτηση και δεν μπορεί πλέον να αναμειχθεί στην επιδίωξή της.

Σύμφωνα με την ανωτέρω θέση της νομολογίας επί σειρά ετών, το άρθρο 39 του νομοθετικού διατάγματος, καθιερώνει ένα είδος καταπιστευτικής και μάλιστα εξασφαλιστικής εκχώρησης, με αποτέλεσμα η μεν ενεχυρούχος δανείστρια να γίνεται πραγματικός και μοναδικός δικαιούχος της ενεχυρασθείσας απαιτήσεως, ο δε ενεχυραστής να έχει δικαίωμα, αν αποσβεσθεί το χρέος, να απαιτήσει, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 1232 του ΑΚ, την επανεκχώρηση της απαιτήσεως σε αυτόν, δεδομένου ότι και μετά την εξόφληση του χρέους δεν αναιρείται αυτοδικαίως η εκχώρηση, αλλά

¹²⁴ Βλ. ενδ. Απόφαση 179/2014 ΣτΕ, ΠολΠρΑθ 6180/2012 αδημ., ΑΠ 1029/2010, ΑΠ 512/2008 ΧροΔ, τευχ. Η, 2008, σ. 892-894, ΑΠ 991/2007 ΧροΔ, τευχ. Η, 2008, σ. 800-801, ΑΠ 857/2004 ΧροΔ, τευχ. Ε, 2005, σ. 52 – 53, ΑΠ 480/2006 ΧροΔ, τευχ. ΣΤ, 2006, σ. 612-613, ΑΠ 988/2004 ΕΕμπΔ, 2004, σ. 747-749, ΑΠ 1048/1998, ΑΠ 1669/1995 ΕλΔ, 1998, σ. 378, ομοίως στην ίδια κατεύθυνση και η υπ' αριθμ. 1112/2004 ΕφΑθ ΕΤρΑξΧρΔ, τευχ. 2, 2005, σ. 464 – 469, 1202/2005 ΕφΠατρ, 32/2011 ΕφΑθ ΔΕΕ, τευχ. 5, 2011, σ. 591 – 592, ΕφΑθ 4510/1998 ΕλΔ, 1998, σ. 1657,

¹²⁵ Στην συγκεκριμένη περίπτωση, όπως ήδη έχει αναλυθεί και ανωτέρω, η επίδοση του αντιγράφου της ενεχυρικής σύμβασης, δηλαδή η γνωστοποίηση της ενεχυρίασης, μπορεί να γίνει και με άλλους ισοδύναμους τρόπους, όπως παραδείγματος χάριν με αναγγελία σε πλειστηριασμό, αλλά και με επίδοση της αγωγής της ενεχυρούχου δανείστριας Τράπεζας κατά του τρίτου οφειλέτη του ενεχυραστή για την ενεχυρασθείσα απαίτηση, χωρίς να είναι αναγκαίο να αναγράφεται στο δικόγραφο της εν λόγω αγωγής και ότι η επίδοσή της συνιστά την κατά νόμο αναγκαία γνωστοποίηση της ενεχύρασης, για την οποία γίνεται μνεία στην αγωγή.

¹²⁶ Βλ. ΟΛΑΠ 38/1988 ΑρχΝ 1989, σελ. 223

παραμένει η ενεχυρούχος δανείστρια δικαιούχος ολόκληρης της ενεχυρασθείσης απαιτήσεως, μόνο που έχει υποχρέωση να αποδώσει στον οφειλέτη το μετά την εξόφληση του χρέους υπόλοιπο.¹²⁷

Με τις ανωτέρω λοιπόν διατάξεις του νομοθετικού διατάγματός, εισήχθη ως προς την ενεχυρίαση ονομαστικών απαιτήσεων προς εξασφάλιση απαιτήσεων ανωνύμων εταιρειών από δάνειο, απλό ή με κοινό λογαριασμό, εξαιρετικό δίκαιο και ως εκ τούτου, οι περί ενεχύρου διατάξεις του Αστικού Κώδικα εφαρμόζονται μόνον συμπληρωματικώς για ζητήματα μη ρυθμιζόμενα από τις ειδικές διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος.¹²⁸ Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, η ενεχυρίαση απαιτήσεως συνεπάγεται όχι απλή επιβάρυνση αυτής, όπως η συνήθης ενεχυρίαση απαιτήσεως, αλλά την εκχώρηση της προς τον ενεχυρούχο πιστωτή, ο οποίος γίνεται πραγματικός και μοναδικός δικαιούχος της απαιτήσεως, δικαιούμενος να την εισπράξει.

II. Παρά την ανωτέρω σχεδόν πάγια θέση της νομολογίας, υπήρξαν ορισμένες αποφάσεις¹²⁹ οι οποίες επιχείρησαν να προσδώσουν μια διαφορετική αντιμετώπιση στην ερμηνεία του ενεχύρου του άρθρου 39 του νομοθετικού διατάγματος, αναφορικά με την εκ του νόμου εκχώρηση της απαίτησης, η οποία οδηγούσε τον ενεχυραστή σε πλήρη αποξένωση του από την απαίτηση.

Ήδη λοιπόν από το 2002, το Ελεγκτικό Συνέδριο με την υπ' αριθμ. 83/2002 πράξη του,¹³⁰ είχε διατυπώσει την άποψη ότι δικαιολογητικός λόγος θέσπισης της ρύθμισης του άρθρου 39 του ν. δ. της 17.7/13.8.1923, αποτελεί η βούληση του τότε νομοθέτη να καταστήσει αναμφίβολο ότι η πιστώτρια τράπεζα δικαιούται, πριν ή μετά τη λήξη του ασφαλιζόμενου χρέους, να προβαίνει σε είσπραξη της ενεχυριασμένης απαιτήσεως. Με δεδομένο δε ότι σκοπός της διάταξης του άρθρου 39, που προβλέπει τη σύσταση ενεχύρου επί ονομαστικής απαιτήσεως του οφειλέτη, είναι η εξασφάλιση της πιστώτριας ανώνυμης εταιρίας, πρέπει να θεωρηθεί ότι η ως άνω εκχώρηση δεν

¹²⁷ ΑΠ Ολ 38/1988 ΕΛΔ 31, 313, ΑΠ 108/1997 ΔΕΕ, 1997, σελ. 723, ΑΠ 1108/1996 ΕΛΔ 38, 1091, ΑΠ 1204/1994 ΕΕΝ, 1995, σελ. 705, ΕφΠατρ 763/1999 ΕΤρΑξΧρΔ, τευχ. 3, 2001, σ. 930 – 932.

¹²⁸ Βλ. απόφαση 179/2014 ΣτΕ, ΝΟΜΟΣ

¹²⁹ Βλ. υπ' αριθμ. 83/2002 πράξη του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ΕφΑθ 1050/2008

¹³⁰ Βλ. υπ' αριθμ. 83/2002 πράξη Ελεγκτικού Συνεδρίου, Ισοκράτης, Τράπεζα νομικών πληροφοριών

συνεπάγεται τέλεια, απόλυτη και οριστική διάθεση της απαιτήσεως προς την πιστώτρια, αλλά συνιστά περιορισμένη εκχώρηση που τα αποτελέσματά της ρυθμίζονται κυρίως από το δίκαιο περί ενεχύρου και επικουρικά, εφόσον δεν αντιτίθεται σε αυτό, από τις γενικές για την εκχώρηση διατάξεις.

Επομένως, στην περίπτωση αυτή, ο ενεχυράζων δεν αποξενώνεται απόλυτα από την απαίτησή του, η οποία έτσι εξακολουθεί να του ανήκει, πλην όμως «βεβαρυσμένη» με το ενέχυρο. Η πιστώτρια νέμεται την απαίτηση ως οιονεί νομέας αυτής, ενώ η κυριότητά της εξακολουθεί να παραμένει στον ενεχυριάζοντα οφειλέτη, ο οποίος όμως λόγω του βάρους του ενεχύρου αδυνατεί να προβεί στην είσπραξή της από τον τρίτο. Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 1209, 1210 και 1243 του ΑΚ προκύπτει ότι απόσβεση της ασφαλιζόμενης απαιτήσεως συνεπάγεται αυτοδίκαιη απόσβεση και του ενεχύρου. Επομένως, εάν σύμφωνα με τα ανωτέρω, η ασφαλισμένη με το ενέχυρο απαίτηση της πιστώτριας ανώνυμης εταιρίας αποσβεστεί στη συνέχεια για κάποιο λόγο, επέρχεται αυτοδίκαια ένεκα του παρεπόμενου χαρακτήρα του ενεχύρου, απόσβεση και της ενεχυριάσεως, πράγμα που δεν θα ήταν δυνατό να συμβεί σε μία τέλεια εκχώρηση, όπου ενοχική απλώς απαίτηση θα δημιουργείτο υπέρ του εκχωρητή να αξιώσει από τον εκδοχέα την επανεκχώρησή της.

Την ίδια ως άνω άποψη με το Ελεγκτικό Συνέδριο, εξέφρασε και το Εφετείο Αθηνών με την υπ' αριθμ. 1050/2008 απόφαση του, προχωρώντας μάλιστα σε μια εκτενή ερμηνεία και ανάλυση των επίμαχων διατάξεων του νομοθετικού διατάγματος. Ειδικότερα, το Εφετείο Αθηνών, ερμηνεύοντας τις διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος, κατέληξε ότι η ενεχύραση από τον καταθέτη στην τράπεζα της απαιτήσεως του επί υπάρχουσας σε αυτήν καταθέσεως του είναι μεν έγκυρη, αλλά η τυχόν σε αυτήν (τράπεζα), εκχώρηση της εν λόγω ενεχυριασμένης απαιτήσεως δεν αποτελεί εκχώρηση κατά την έννοια της ΑΚ 455, αλλά συνιστά πλασματική εκχώρηση και απλώς παρέχει στην ενεχυρούχο τράπεζα το δικαίωμα εισπράξεως της (σε αυτήν) ενεχυριασμένης απαιτήσεως. Δικαιούχος της βεβαρυσμένης με το ενέχυρο απαιτήσεως, μη αποξενούμενος απολύτως από αυτήν, εξακολουθεί να παραμένει ο καταθέτης (ενεχυραστής), δυνάμενος είτε να προβεί σε μια πλήρη προς τρίτο διάθεση (εκχώρηση της απαιτήσεως με το βάρος του ενεχύρου), είτε

και σε άλλες διαδοχικά περιορισμένες (λόγω ενεχύρου) εκχωρήσεις (προς εξασφάλισης της ίδιας ή άλλης πιστώτριας) του αρ. 39 του ως άνω ν.δ. ή κοινές του αρ. 1250 ΑΚ, ενεχυριάσεις. Περαιτέρω, οι δανειστές του ενεχυραστή δεν παρεμποδίζονται να επιβάλουν κατάσχεση στην ενεχυρασμένη αυτήν απαίτηση και να ικανοποιηθούν από αυτή μετά την προνομιακή ικανοποίηση της ενεχυρούχου δανείστριας τράπεζας, η οποία δικαιούται, όπως προαναφέρεται, να εισπράξει μόνη της («ως εκδοχέας») την ενεχυρασμένη απαίτηση και συγκεκριμένα, είτε πριν, είτε μετά τη λήξη του ενεχυρασμένου χρέους και να αποδώσει στον οφειλέτη το εναπομένον μέρος της απαιτήσεως, μετά την εξόφληση της (ανωτέρω αρ. 44 του ν.δ. 1923), κατά παρέκκλιση των ρυθμίσεων των 1252-1254 ΑΚ.¹³¹

Την ανωτέρω άποψη, την ενστερνίστηκε εν τέλει και ο Άρειος Πάγος με την υπ' αριθμ. 1065/2009 απόφαση του, πραγματοποιώντας μια μεταστροφή στην επί σειρά ετών άποψη του. Ο Άρειος Πάγος λοιπόν, ερχόμενος αντιμέτωπος με ενεχύραση απαίτησης του ενεχυραστή κατά του ίδιου του ενεχυρούχου δανειστή, δηλαδή αντιμετωπίζοντας την παροχή ενεχύρου επί τραπεζικής κατάθεσης στην τράπεζα που είχε γίνει η κατάθεση και η οποία τράπεζα αποτελούσε και τον ενεχυρούχο δανειστή στη συνέχεια, έκρινε ότι η διάταξη του άρθρου 39 του νομοθετικού διατάγματος, δεν συνιστά γνήσια εκχώρηση, ούτε καταπιστευτική εκχώρηση απαίτησης, αλλά γνήσιο ενέχυρο απαίτησης, το οποίο διέπεται αφενός από τις ειδικές διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος, αφετέρου από τις γενικές περί ενεχύρου διατάξεις του αστικού κώδικα και επικουρικά μόνο από τις γενικές διατάξεις για την εκχώρηση και εφόσον αυτές δεν αντίκεινται στη φύση του εν λόγω ενεχύρου.¹³²

Η άποψη λοιπόν του Αρείου Πάγου ότι το άρθρο 39 του νομοθετικού διατάγματος εισάγει γνήσιο ενέχυρο και όχι εξασφαλιστική εκχώρηση, επιφέρει σημαντικές έννομες συνέπειες ως προς το κύρος των περαιτέρω εκποιήσεων ή επιβαρύνσεων της ενεχυρασμένης απαίτησης. Δικαιούχος λοιπόν της απαίτησης παραμένει ο ενεχυραστής, ο οποίος βέβαια δεν αποξενώνεται από αυτή και μπορεί έτσι να προβεί σε περαιτέρω εκχωρήσεις ή ενεχυράσεις της απαίτησης. Η σειρά λοιπόν των τυχόν επόμενων συσταθέντων ενεχύρων, θα

¹³¹ Βλ. απόφαση ΕφΑθ. 1050/2008 ΝΟΜΟΣ

¹³² Βλ απόφαση ΑΠ 1065/2009, ΝΟΜΟΣ

καθορίζεται με βάση τη χρονική σειρά σύστασης κάθε ενεχύρου, ενώ τυχόν μεταγενέστερη εκχώρηση θα συνεπάγεται ότι η εκχώρουμένη απαίτηση μεταβιβάζεται βεβαρυσμένη με το ενέχυρο.¹³³ Στην αντίθετη δε περίπτωση και υπό την προηγούμενη ερμηνεία της εξασφαλιστικής εκχώρησης, ο ενεχυραστής – εκχωρητής δεν θα μπορούσε να εκχωρήσει περαιτέρω την απαίτηση ή να την ενεχυράσει, διότι αυτός θα είχε αποξενωθεί πλέον πλήρως από την απαίτηση και δικαιούχος αυτής θα ήταν πλέον ο δανειστής. Έτσι, κάθε σχετική ενεχύραση ή εκχώρηση θα ήταν ανίσχυρη, ως διάθεση από μη δικαιούχο.¹³⁴

Η άποψη μάλιστα του Αρείου Πάγου ότι η «εκχώρηση» του νομοθετικού διατάγματος δεν φτάνει μέχρι του σημείου να υπερακοντίζει το σκοπό για τον οποίο συνομολογείται η ενεχύραση και κατ' επέκταση δεν πρόκειται για εκχώρηση με την έννοια του άρθρου 455 ΑΚ, αλλά «πλασματική», «περιορισμένη», ενισχύθηκε έτι περισσότερο.¹³⁵

Ο όρος «εκχώρηση» που χρησιμοποιήθηκε από το νομοθέτη ήταν παραπλανητικός και αυτό διότι η ερμηνεία ως γνήσια εκχώρηση,¹³⁶ έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 44 του νομοθετικού διατάγματος, κατά το οποίο η πιστώτρια τράπεζα δικαιούται να εισπράξει την απαίτηση μόνη της, αλλά αφού ικανοποιηθεί οφείλει να αποδώσει το υπόλοιπο στον οφειλέτη. Επιπροσθέτως και η άποψη της καταπιστευτικής εκχώρησης δεν θεμελιώνεται, αφού και στην περίπτωση της καταπιστευτικής εκχώρησης, με την αναγγελία αυτής στον οφειλέτη, η απαίτηση που αποτελεί το αντικείμενο της ασφάλειας περιέρχεται πλέον στην περιουσία του ασφαλειολήπτη δανειστή - εκδοχέα και αποξενώνεται από την περιουσία του ασφαλειοδότη – εκχωρητή. Ο εκδοχέας έχει απλώς ενοχική υποχρέωση εκ της συμβάσεως με τον εκχωρητή να επιστρέψει - επανεκχωρήσει σε αυτόν την απαίτηση που δόθηκε ως ασφάλεια, αφού προηγουμένως ικανοποιηθεί. Τέλος πρέπει να επισημανθεί, ότι το ίδιο το άρθρο 39 του νομοθετικού διατάγματος, ουδόλως αποκλείει τη σύσταση

¹³³ ΤΣΟΛΑΚΙΔΗΣ Ζ. σχόλιο επί των ανωτέρω αποφάσεων στο ΧρηΔικ., τευχ. 3, 2009, σελ. 446 - 451

¹³⁴ Βλ. ανωτέρω

¹³⁵ Βλ. αποφάσεις ΠολΠρ.Θεσ. 3088/2014, Πολ.Πρ.Αθ. 6340/2013

¹³⁶ Κατά την έννοια της πλήρους εκχώρησης, δεν νοείται είσπραξη της απαίτησης και στη συνέχεια μετά την ικανοποίηση, ενοχική υποχρέωση επιστροφής της διαφοράς εκ της ασφαλιζόμενης αξίωσης στον εκχωρητή.

περισσότερων εμπράγματων ασφαλειών επί της ίδιας απαίτησης προς όφελος περισσότερων δανειστών – πιστοδοτών, κάτι που σαφώς αποκλείεται στην περίπτωση της καταπιστευτικής ή μη εκχώρησης, αφού όπως ήδη αναφέραμε ανωτέρω, η απαίτηση, μετά την ολοκλήρωση της εκχώρησης, ανήκει πλέον εξ ολοκλήρου στην περιουσία του δανειστή – εκδοχέα της και φυσικά δεν μπορεί να την επιβαρύνει πλέον περαιτέρω ο οφειλέτης - εκχωρητής αυτής για εξασφάλιση δικού του χρέους.

Επιχειρώντας λοιπόν μια προσέγγιση ως το προς αληθές νόημα της φράσης που χρησιμοποίησε ο νομοθέτης στο άρθρο 39 του νομοθετικού διατάγματος, θα ήταν ορθότερο να ειπωθεί πως με τη λεκτική εξομοίωση ότι η ενεχύραση συνεπάγεται την εκχώρηση της απαίτησης, επιδιώχθηκε η επιθυμία να δηλωθεί μια απόκλιση από τη διάταξη του άρθρου 1253 εδ α' ΑΚ, σχετικά με το δικαίωμα της τράπεζας να προβεί μόνη της στην είσπραξη της ενεχυρασμένης απαίτησης πριν το ασφαλισμένο χρέος καταστεί ληξιπρόθεσμο και απαιτητό και όχι από κοινού με τον ενεχυραστή.

III. Η μεταστροφή της νομολογία του Αρείου Πάγου αναφορικά με την ερμηνεία του άρθρου 39 του νομοθετικού διατάγματος,¹³⁷ δημιούργησε την προσδοκία ότι η ενεχύραση απαίτησης κατά το νομοθετικό διάταγμα θα αντιμετωπίζεται πλέον ως γνήσιο ενέχυρο απαίτησης, με τη δυνατότητα περαιτέρω ενεχύρασης από τον ενεχυρούχο δανειστή ή την περαιτέρω εκχώρηση της απαίτησης με το βάρος του ενεχύρου. Η θέση ωστόσο αυτή του Αρείου Πάγου δεν υιοθετήθηκε περαιτέρω και η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (179/2014 ΣτΕ), διέψευσε τις όποιες προσδοκίες.

Ήδη με σειρά αποφάσεων που εκδόθηκαν από το ανώτατο πολιτικό Δικαστήριο της χώρας,¹³⁸ παρατηρήθηκε εκ νέου μεταστροφή προς την άποψη του Συμβουλίου της Επικρατείας και συγκεκριμένα ότι από την επίδοση αντιγράφου της συμβάσεως ενεχυράσεως στον τρίτο, η τράπεζα θεωρείται όχι οιονεί νομέας αλλά νομέας αυτής της απαιτήσεως, η οποία και της μεταβιβάζεται από εκείνον. Η δε τράπεζα δικαιούται να εισπράξει όλη την ενεχυρασμένη απαίτηση, ενώ το μετά την εξόφλησή της τυχόν υφιστάμενο

¹³⁷ Βλ. απόφαση ΑΠ 1065/2009

¹³⁸ Βλ. Αποφάσεις ΕφΑθ. 168/2017, ΑΠ 208/2016, ΑΠ 1168/2015, ΑΠ 1883/2014 όλες δημοσιευμένες στη ΝΟΜΟΣ

υπόλοιπο οφείλει να αποδώσει στον ενεχυραστή. Η ενεχύραση απαίτησης του οφειλέτη της πιστώτριας εταιρείας κατά τρίτου προς εξασφάλιση προγενέστερης απαίτησης αυτής, λόγω δανείου, απλού ή υπό ανοικτό λογαριασμό, συνεπάγεται την εκχώρηση της απαίτησης από τον οφειλέτη προς την πιστώτρια (άρθρ. 455 επ. ΑΚ), η οποία δικαιούται να την εισπράξει, ως εκδοχέας, το δε μετά την εξόφληση τυχόν υπόλοιπο οφείλει να το αποδώσει στον ενεχυραστή (ΑΠ 1048/98, 480/06, 857/2004). Με τις διατάξεις αυτές, εισήχθη, ως προς την ενεχύραση ονομαστικών απαιτήσεων προς εξασφάλιση απαιτήσεων ανωνύμων εταιριών από δάνειο, απλό ή με ανοικτό λογαριασμό, ή προγενέστερων απαιτήσεών τους, εξαιρετικό δίκαιο και ως εκ τούτου οι γενικές διατάξεις των άρθρων 1247-1256 ΑΚ εφαρμόζονται μόνον συμπληρωματικώς για θέματα μη ρυθμιζόμενα από τις ειδικές διατάξεις του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος. Με την πρώτη από αυτές καθιερώνεται είδος καταπιστευτικής και δη εξασφαλιστικής εκχωρήσεως με αποτέλεσμα η μεν ενεχυρούχος δανείστρια να γίνεται πραγματικός και μοναδικός δικαιούχος της ενεχυρασμένης απαιτήσεως, ο δε ενεχυραστής να έχει δικαίωμα, αν αποσβεσθεί το χρέος, να απαιτήσει την επανεκχώρηση της απαιτήσεως σ' αυτόν, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 1232 ΑΚ.

Παρά το γεγονός ότι η άποψη του Αρείου Πάγου που υιοθετήθηκε στην υπ' αριθμ. 1065/2009 απόφαση και την οποία ακολούθησαν και άλλα δικαστήρια της χώρας,¹³⁹ στηρίχτηκε σε συστηματική και τελολογική ερμηνεία των διατάξεων του νομοθετικού διατάγματος, δίνοντας ή τουλάχιστον επιχειρώντας να δώσει ορθές λύσεις στην πράξη, αποτρέποντας αδιέξοδα και αποδοκimasίες,¹⁴⁰ εντούτοις δεν είχε συνέχεια και το ανώτατο πολιτικό Δικαστήριο επέστρεψε στην προηγούμενη θέση του, ερμηνεύοντας την «εκχώρηση» του άρθρου 39 του νομοθετικού διατάγματος, ως είδος καταπιστευτικής και δη εξασφαλιστικής εκχωρήσεως.

Ο Άρειος Πάγος με την απόφαση του 2009, επιχείρησε να οριοθετήσει τα συμφέροντα του ενεχυρούχου δανειστή με αυτά του οφειλέτη, αλλά και άλλων δανειστών του, ωστόσο το γεγονός ότι οι διατάξεις του νομοθετικού

¹³⁹ Βλ. αποφάσεις Πολ.Πρ.Θεσ. 3088/2014, Πολ.Πρ.Αθ. 6340/2013, ΑΠ 1065/2009

¹⁴⁰ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ., Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου από την κατάσχεση απαιτήσεων στα χέρια τρίτου, Τραπεζικό ενέχυρο, σελ. 15, Digesta 2014

διατάγματος ετέθησαν για να διευκολύνουν τους πιστωτές-δανειστές που υπάγονται στις ρυθμίσεις του νομοθετικού διατάγματος σε σχέση με άλλους τυχόν δανειστές του οφειλέτη, οδήγησαν στην εκ νέου μεταστροφή της νομολογίας του. Απώτερη δικαιολόγηση της νέας αυτής μεταστροφής συνιστά το πλήθος των ασφαλιστέων απαιτήσεων που οι δανειστές αυτοί (τράπεζες που παρέχουν κατ' επάγγελμα πιστώσεις) έχουν κατά διαφόρων οφειλετών και η ανάγκη να εξασφαλίζονται επαρκώς και αποτελεσματικώς οι απαιτήσεις τους, με σκοπό την ομαλή παροχή πιστώσεων, η οποία εν τέλει ωφελεί τους λήπτες των πιστώσεων, αλλά και την εθνική οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ – ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

Έχει γίνει απολύτως αντιληπτό και κατανοητό, ότι η προώθηση και ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας εξαρτάται από την ύπαρξη ενός πιστωτικού συστήματος ικανού να προσφέρει την απαραίτητα ρευστότητα στους πιστολήπτες. Για να επιτευχθεί ωστόσο ο ανωτέρω στόχος, η προστασία και η εξασφάλιση του πιστοδότη είναι αναγκαία προκειμένου να αναπτυχθεί μια πιστωτική πολιτική επωφελής για τα συμφέροντα όλων των μερών (πιστοδότη – πιστολήπτη) και κυρίως για τα συμφέροντα του κοινωνικού συνόλου. Ο νομοθέτης λοιπόν, έχοντας πάντοτε ως γνώμονα την αποτελεσματική λειτουργία και περαιτέρω ανάπτυξη του πιστωτικού συστήματος, εισήγαγε την εμπράγματη ασφάλεια με σκοπό την εξασφάλιση των συναλλαγών.

Στην παρούσα μελέτη επιχειρήθηκε να γίνει μια συνοπτική παρουσίαση της εμπράγματης ασφάλειας του ενεχύρου και συγκεκριμένα το ενέχυρο απαίτησης, υπό τις μορφές που αυτό λαμβάνει στην ελληνική έννομη τάξη και συγκεκριμένα το ενέχυρο απαίτησης κατά τον αστικό κώδικα, το ενέχυρο κατά το Ν. 2844/2000 και τέλος το ενέχυρο του νομοθετικού διατάγματος 17.7/13.08.1923 (τραπεζικό ενέχυρο). Το ενέχυρο επί απαιτήσεων αναδεικνύεται όλο και περισσότερο σε σημαντικότατο νομικό εργαλείο για τις συναλλαγές, κυρίως μεταξύ επιχειρήσεων και επαγγελματιών, με αποτέλεσμα οι ευέλικτες διατάξεις των ειδικότερων νόμων και διαταγμάτων να καθίστανται επιτακτική ανάγκη, προκειμένου να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των δανειστών που λαμβάνουν την εμπράγματη ασφάλεια, ώστε τελικά να προβαίνουν ευχερέστερα στην χρηματοδότηση των οφειλετών.

Παρά τον κοινό στόχο στον οποίο αποβλέπει το ενέχυρο επί απαιτήσεων υπό οποιαδήποτε μορφή αυτό συστήθηκε, εντούτοις όπως αναλύθηκε ανωτέρω, υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές που αφορούν τη σύσταση, τη λειτουργία, τη φύση, το δικαίωμα είσπραξης της ασφαλιζόμενης απαίτησης και τη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης.

Η παράθεση λοιπόν στην παρούσα μελέτη των βασικών παρεκκλίσεων μεταξύ του ενεχύρου απαίτησης κατά τον αστικό κώδικα και του ενεχύρου απαίτησης κατά το νομοθετικό διάταγμα 17.7/13.08.1923, ανέδειξε το ζήτημα

της φύσης του τραπεζικού ενέχυρου και συγκεκριμένα για το εάν πρόκειται για ειδικό ενέχυρο απαίτησης ή για μορφή καταπιστευτικής εκχώρησης απαίτησης, ζήτημα που απασχόλησε και εξακολουθεί να απασχολεί μέχρι και σήμερα τη νομολογία των Ελληνικών δικαστηρίων με αντιτιθέμενες δικαστικές αποφάσεις.

Η νομολογία ως επί το πλείστον, αντιμετωπίζει το τραπεζικό ενέχυρο του νομοθετικού διατάγματος ως καταπιστευτική εκχώρηση απαίτησης, ενώ οι όποιες ερμηνείες έδιναν επί της ουσίας λύση στα αδιέξοδα που δημιουργεί η επικρατούσα σήμερα άποψη, δεν έτυχαν ευρείας αποδοχής. Κρίσιμο ίσως γεγονός για αυτό να αποτέλεσε η δύσκολη οικονομική συγκυρία και η πίεση που δέχονται κυρίως τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας και με τον τρόπο αυτό ίσως επιδιώχθηκε μια περαιτέρω προστασία. Γεγονός πάντως είναι ότι η αισιοδοξία που δημιούργησαν οι αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων, ερμηνεύοντας το τραπεζικό ενέχυρο ως γνήσιο ενέχυρο απαίτησης, θα βρει έδαφος τη στιγμή που η υπέρμετρη εξασφάλιση των πιστωτικών ιδρυμάτων δεν θα είναι τόσο αναγκαία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΒΑΘΡΑΚΟΚΟΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΗ ΑΝΤ., Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα ΕΡΝΟΜΑΚ, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008,
- ΒΑΒΟΥΣΚΟΣ Κ., Εμπράγματον Δίκαιον, στ' έκδοση, Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1986,
- ΒΕΛΕΝΤΖΑΣ Γ., Δίκαιο Πιστωτικών Ιδρυμάτων, Εκδόσεις ΙuS, 1998
- ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΑΠ., Εμπράγματο Δίκαιο, εκδόσεις Σάκκουλα, 2010,
- ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΑΠ., Η εξασφάλιση των Πιστώσεων, εκδόσεις Αντ. Ν Σακκουλας, 2008
- ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. - ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Μ., Αστικός Κώδικας κατ' άρθρο ερμηνεία, εκδόσεις Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, τόμος VI, 1985,
- ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α. – ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Α., Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα, ΣΕΑΚ, Π.Ν. Σάκκουλας, Τόμος II, 2013
- ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ Ι. Κ., ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ – ΕΡΜΗΝΕΙΑ – ΣΧΟΛΙΑ – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ, Εμπράγματο - Άρθρα 1118 – 1345, Τόμ. 7Β', Αθήνα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2011,
- ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ, σχόλιο στην ΑΠ 1065/2009 σε ΕΠολΔ 2010 σελ.
- ΚΟΥΤΣΟΥΡΑΔΗΣ Α., Η εξασφάλιση των απαιτήσεων, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις τευχ. 1^ο, τμήμα εκδόσεων ΑΠΘ, 2006
- ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Θ. Στον ΑΚ Γεωργιάδη-Σταθόπουλο, Εισαγωγή 1209-1256,
- ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ, σχόλιο στην ΕφΑθ 1735/1983 ΕλΔ 24 σελ. 1046.
- ΜΑΖΗΣ Π., Εμπράγματη εξασφάλιση τραπεζών και ανώνυμων εταιριών, Π.Ν Σακκουλας, 1993
- ΜΑΡΙΔΑΚΙΣ, Γνωμοδότηση σε ΕΕΝ 3 σελ. 1011
- ΜΠΑΛΗΣ, Ενεχύρασις απαιτήσεως και εκχώρησις *riqnoris causa*, σε τιμ. τομ. Ζηλήμονος
- ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ., Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου από την κατάσχεση απαιτήσεων στα χέρια τρίτου, Τραπεζικό ενέχυρο, Digesta 2014
- ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Π., Η επιφύλαξη στον εκχωρητή της εξουσίας εισπράξεως (ιδίως επί εξασφαλιστικής εκχώρησης), σε ΕλΔ 2011

- ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ Ι.Σ., Εμπράγματο Δίκαιο τ.Γ' (προστασία κυριότητας, δουλείες, ενέχυρο, υποθήκη), Εκδόσεις, Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001,
- ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Μ, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα 2004
- ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ Μ. Μελέτες, Τόμος ΙΙ, Εκδόσεις. Αντ. Σάκκουλα, 2010
- ΤΡΙΑΝΤΟΣ Ν., Αστικός Κώδικας – Ερμηνεία κατ' άρθρο, β' εκδ., Αθήνα, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010
- ΤΣΟΛΑΚΙΔΗΣ Ζ. σχόλιο επί των ανωτέρω αποφάσεων στο ΧρηΔικ., τευχ. 3, 2009
- ΦΙΛΙΟΣ Π. ΧΡΙΣΤΟΣ, Ενεχύραση τραπεζικής κατάθεσης: νομική φύση και συνέπειες στην αναγκαστική εκτέλεση, ΕΠολΔ 2010
- ΧΑΡΙΣΜΑ Μ. Είσπραξη της απαίτησης που αποτελεί αντικείμενο ασφάλειας, εισήγηση στο 20^ο Συνέδριο Εμπορικού δικαίου της ένωσης Ελλήνων εμπορικολόγων, Καμένα Βούρλα Φθιώτιδας, 22-24 Οκτωβρίου 2010
- ΨΥΧΟΜΑΝΗΣ Σπ., Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, τεύχος 1, 2008
- Εισηγητική έκθεση του Νόμου 2844/2000

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Άρειος Πάγος

- ΑΠ Ολ 38/1988 ΕΛΔ 31, 313,
- ΑΠ Ολ 158/1969, τευχ. 17, σελ. 563
- ΑΠ 1129/1987 ΝοΒ, 1988 τευχ. 36, σελ. 1597
- ΑΠ 1204/1994 ΕΕΝ, 1995, σελ. 705,
- ΑΠ 1669/1995 ΕλλΔνη 1998,378,
- ΑΠ 1108/1996 ΕΛΔ 38, 1091,
- ΑΠ 1108/1996 ΕΛΔ, 1997, σελ. 1090
- ΑΠ 108/1997 ΕλλΔνη 1998,107,
- ΑΠ 310/2000 ΔΕΕ, τευχ. 7, 2000, σ. 736
- ΑΠ 988/2004 ΕΛΔ, 2006, σ. 1648,

- ΑΠ 1065/2009 ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1883/2014 ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 1168/2015 ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 208/2016 ΝΟΜΟΣ

Συμβούλιο της Επικρατείας

- ΣΤΕ 179/2014 ΝΟΜΟΣ

Εφετείο

- Εφ. ΑΘ 4510/1998 ΕλλΔνη 1998, σελ.1657,
- Εφ. ΑΘ 1112/2004 ΝΟΜΟΣ
- Εφ. Αθ 8851/2005 ΕΛΔ, 2006, σ. 1474, ΕΕμπΔ, 2006, σελ. 616.
- Εφ. Αθ. 1050/2008 ΝΟΜΟΣ
- Εφ. Αθ 32/2011 ΝΟΜΟΣ
- Εφ. Αθ 5740/2011, ΔΕΕ 2012 σελ.131
- Εφ. Αθ. 168/2017 ΝΟΜΟΣ

- Εφ. Πατρ 763/1999 ΕΤρΑξΧρΔ, τευχ. 3, 2001, σελ. 930 – 932
- Εφ. Πατρ. 1205/2005 ΝΟΜΟΣ

Πρωτοδικείο

- Πολ. Πρ. Αθ. 6180/2012 ΝΟΜΟΣ
- Πολ. Πρ. Αθ. 6340/2013 ΝΟΜΟΣ

- Πολ. Πρ. Θεσ. 3088/2014 Αδημοσίευτη

- Γνωμοδότηση 629/1997 ΝΣΚ, Δ' Τμήμα
- Υπ' αριθμ. 83/2002 πράξη Ελεγκτικού Συνεδρίου, Ισοκράτης, Τράπεζα νομικών πληροφοριών

